

Zbiór materiałów „Kultura w Dwumieście”

Zbiór materiałów „Kultura w Dwumieście”

Opracowany w ramach projektu Interreg V A:

„Doświadczyc Dwojmiasta.

Włączenie tematyki Dwumiasa Słubice – Frankfurt nad Odrą do procesu kształcenia”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej (Europejski Fundusz Regionalny) w ramach programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Brandenburgia Polska 2014-2020.

„Redukować bariery - wspólnie wykorzystywać silne strony / Barrieren reduzieren - gemeinsame Stärken nutzen”

Autorki: Anna Panek-Kusz, Jette Panzer

Skład graficzny i rysunki: Wydawnictwo Nasz Region, Leszek Włodkowski-Moszej

Korekta: Matthea Kiesant, Natalia Majchrzak, Aneta Szczesniewicz

Tłumaczenie: Natalia Majchrzak

Zdjęcia: Anna Panek-Kusz, Natalia Majchrzak, Wydawnictwo Nasz Region, Aneta Szczesniewicz,

Marcin Krzymuski, Dagmara Adamus

Wydane przez:

Miasto Frankfurt nad Odrą I Stadt Frankfurt (Oder)

Wydział IV I Dezernat IV

Słubicko-Frankfurckie Centrum Kooperacji / Biuro ds. kształcenia

Frankfurt-Słubicer Kooperationszentrum/ Bildungsbüro

Bischofstr. 1a

15230 Frankfurt (Oder)

Tel. +49 335 552 8512

E-Mail: Kooperationszentrum@frankfurt-oder.de

oraz:

Gminę Słubice

Biuro Projektów i Współpracy Zagranicznej

ul. Akademicka 1

69-100 Słubice

Tel. +48 95 737 20 64

Email: slubice@slubice.pl

Słubice, Frankfurt nad Odrą, sierpień 2023 r.

CC BY-NC-SA 4.0

Attribution NonCommercial ShareAlike

Wstęp

Niniejsza publikacja *Kultura w Dwumieście* powstała i została sfinansowana w ramach projektu Interreg V A „Doświadczyc Dwojmiasta. Włączenie tematyki Dwumiasa Słubice – Frankfurt nad Odrą do procesu kształcenia” jako jedna z czterech części zbioru materiałów, który obejmuje również takie obszary tematyczne jak *Historia w Dwumieście*, *Natura w Dwumieście*, *Polityka i Unia Europejska w Dwumieście*. Wszystkie materiały zostały opracowane w polskiej i niemieckiej wersji językowej i odnoszą się tematycznie do Słubic i Frankfurtu nad Odrą oraz ich najbliższej okolicy.

Głównym celem projektu jest wykorzystanie Dwumiasa jako miejsca kształcenia i dzięki temu pogłębienie wiedzy mieszkańców na temat najbliższej okolicy. Niniejsze materiały skierowane są do wszystkich uczestników procesu szeroko rozumianej edukacji, zarówno formalnej, jak i pozaformalnej z obu stron Odry. Może z nich korzystać kadra pedagogiczna szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych, uczniowie, a także multiplikatorzy pozaformalnych instytucji kształcenia, takich jak biblioteki, muzea czy stowarzyszenia.

W procesie powstawania niniejszego zbioru materiałów uczestniczyli nie tylko eksperci z danej dziedziny, ale również nauczyciele szkół ze Słubic i Frankfurtu nad Odrą. Podczas dwóch serii wspólnych warsztatów rozmawiano o tym, w jaki sposób zintegrować temat Dwumiasa w proces dydaktyczny, mając na uwadze ramowe plany nauczania danych przedmiotów. Dyskutowano zarówno o sprawdzonych, jak i nowych innowacyjnych metodach dydaktycznych, które mogłyby zachęcić uczniów do zapoznania się z najbliższą okolicą.

Niniejszy zbiór materiałów zawierający scenariusz lekcji, wycieczek, karty pracy oraz inne pomysły przekazywania wiedzy ma stanowić uzupełnienie istniejących pomocy dydaktycznych, tak aby wesprzeć nauczycieli w ich codziennej pracy, dając im dodatkowe narzędzia do uatrakcyjnienia i urozmaicenia lekcji, zachęcając i dając możliwość wyjścia poza mury szkolne. Uczenie się w praktyce zwiększa efektywność i zapamiętywanie nowych wiedzy. Oprócz nauki nowych treści w danym przedmiocie, dochodzi również do wymiany kulturowej z krajem sąsiada oraz jego językiem.

Uzupełnieniem zbioru materiałów jest aplikacja mobilna *Actionbound* z funkcjonalnościami pozwalającymi na odnajdywanie określonych punktów przy pomocy map i nawigacji, a także zapoznanie się z informacjami na temat wybranych miejsc, ich dokumentowanie, a ponadto również zachęcająca do rozwiązywania zadań związanych z danym miejscem i wykonywania ciekawych poleceń.

**Zespół redakcyjny życzy przyjemnej
i udanej pracy z niniejszym
zbiorem materiałów!**

Odkrywcy sztuki w Słubicach i we Frankfurcie nad Odrą

Słowo wstępne od autorki

Zapraszam na odkrywanie i tropienie sztuki przez pryzmat architektury Słubic i Frankfurta nad Odrą. Proponuję twórcze zadania, które pozwolą na rozbudzenie wyobraźni, kreatywności, spostrzegawczości, a może nawet pomogą w odkryciu artystycznych talentów.

Rady na początek:

- rysujcie, malujcie, wycinajcie, klejcie, eksperymentujcie
- nie ograniczajcie wyobraźni
- nie odpuszczajcie i każde zadanie wykonujcie, dając z siebie 100%
- traktujcie to jako twórczą przygodę

Gwarantuję, że z takim nastawieniem będzie to czas, który pozwoli dostrzec to, czego wcześniej być może nie dostrzegliście, zauważyć to czego nie znaliście. Te zadania są jak szkło powiększające pomagają dokładniej się przyjrzeć i zrozumieć otaczający nas świat.

Bazą do działań plastycznych są charakterystyczne budynki, elementy architektury Słubic i Frankfurta nad Odrą.

Podczas zajęć:

- zaznajamiamy dzieci i młodzież z architekturą Słubic i Frankfurta nad Odrą, ich historią oraz współczesnymi funkcjami budynków
- wprowadzamy zagadnienia dotyczące stylów architektury
- wykorzystując przygotowaną bazę materiałów możemy poprowadzić lekcję z zakresu:
 - perspektywy
 - kompozycji
 - technik rysunkowych
 - technik malarskich
 - technik graficznych
 - fotografii
 - kadru
 - swobody twórczej rozwijającej wyobraźnię

W zależności od stopnia zaawansowania, wieku dzieci i młodzieży zadania można modyfikować i indywidualnie dostosować.

Materiały można stosować we wszystkich klasach szkół podstawowych i średnich.

Do przygotowania tego materiału wykorzystane zostały informacje dotyczące Słubic i Frankfurta nad Odrą. Dzięki temu nie tylko rozwijamy potencjał twórczy dzieci i młodzieży, ale również poznajemy i uczymy się o naszej małej ojczyźnie, o miejscu w którym żyjemy.

Słubice i Frankfurt nad Odra to miasta usytuowane na pograniczu polsko-niemieckim. Choć każde należy do innego państwa, to przez wielu nazywane są Dwumiałem lub Słubfurtem. Materiały zostały przygotowane na podstawie fotografii wykonanych przez Annę Panek-Kusz w miesiącach czerwiec-wrzesień 2021 roku.

Anna Panek-Kusz
Kuratorka Galerii OKNO Słubickiego
Miejskiego Ośrodka Kultury,
fotografka, animatorka kultury

Terminologia

Cykl

Zestaw prac, z których każdy stanowi samodzielną jednostkę, ale łączy się z innymi w nadrzędną całość kompozycyjną i treściową.

Eklektyzm

Z języka greckiego *eklektikós* „wybierający” – kierunek polegający na łączeniu w jednej budowlu w sposób swobodny, często niezgodnych ze sobą elementów wybranych z różnych stylów architektonicznych.

Fotomontaż

W potocznym rozumieniu fotomontaż jest obrazem fotograficznym powstającym poprzez zestawienie ze sobą fragmentów różnych zdjęć lub obrazów. Może to być dodanie lub usunięcie jakichś elementów z oryginalnego dzieła. Pod pewnymi względami fotomontaż przypomina kolaż, z tą różnicą, że w jego przypadku w jednym dziele wykorzystuje się głównie dwuwymiarowe obrazy, a nie różne materiały i tworzywa.

Kolaż

Inaczej przyklejanie. Jest to technika plastyczna, która polega na komponowaniu obrazu z różnych materiałów, np. kawałków tkanin, drewna, ilustracji gazetowych, reprodukcji, fotografii, a także drobnych przedmiotów codziennego użytku. Najbardziej charakterystycznym elementem kolażu są wycinki z gazet – napisy i obrazki, które zestawia się ze sobą w zaskakujący sposób. Korzysta on więc z gotowych, wcześniej istniejących elementów, łącząc je w nową całość. Po przyklejeniu ich na wybrane podłoże (np. płótno, papier) można dokonać ostatecznej korekty za pomocą farb, piórka, pisaka, ołówka, a nawet zwykłego długopisu. Kolażem nazywamy również dzieło stworzone tą metodą.

Źródłem idei kolażu jest myśl, że w sztuce wszystko już było – pozostało nam tylko odtwarzanie wcześniej zrealizowanych pomysłów – ale nawet to, co już istnieje w jakiejś formie, można przetworzyć, połączyć na nowo, uzyskując nowe znaczenie i nową jakość.

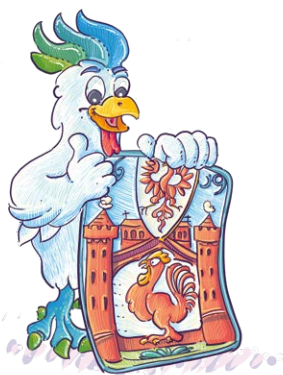
Ornament

W sztukach plastycznych motyw zdobniczy, pojedynczy lub powtarzający się w określonym rytmie, występujący we wszystkich rodzajach twórczości artystycznej, od początku jej istnienia.

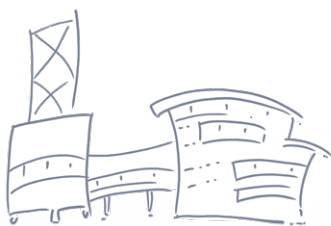
Witraż

Ozdobne wypełnienie okna, wykonane z kawałków kolorowego szkła wprawianych w ołowiane ramki, stosowane głównie w kościołach.

Przykłady budynków Słubic i Frankfurtu nad Odrą

COLLEGIUM POLONICUM / Słubice

Collegium Polonicum to wspólna instytucja badawcza i dydaktyczna **Uniwersytetu Europejskiego Viadrina** i **Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu**. Oprócz uniwersytetu jest ono również miejscem wystaw, konferencji i warsztatów. Collegium Polonicum mieści się w postmodernistycznym budynku o estetyce technologicznej, niemal bezpośrednio nad brzegiem Odry.

STADION SŁUBICKIEGO OŚRODKA SPORTU I REKREACJI (SOSiR) / Słubice

Architektura tego obiektu, a zwłaszcza trybuny z półkolistymi łukami i arkadowymi przejściami, przywołuje na myśl **antyczne** wzorce. Budowa stadionu według projektu frankfurckiego architekta Otto Morgenschweisa rozpoczęła się już w 1915 roku. Uroczyste otwarcie stadionu, połączone z ogromną imprezą sportową, nastąpiło dopiero w maju **1927 roku**. Frankfurcki stadion uznawano wówczas za jeden z najbardziej znaczących obiektów tego typu.

SŁUBICKI MIEJSKI OŚRODEK KULTURY (SMOK) / Słubice

W Słubickim Miejskim Ośrodku Kultury mieści się kino, pub muzyczny oraz dwie galerie. SMOK oferuje szeroką paletę kursów i warsztatów kulturalno-artystycznych dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Odbywa się tam również **Festiwal IAbiRynT**, **Festiwal transVOCALE**. Poświęcona fotografii i nowej sztuce **Galeria OKNO** oraz **Mała Galeria** prezentują twórców krajowych i zagranicznych, dając również możliwość debiutu początkującym artystom.

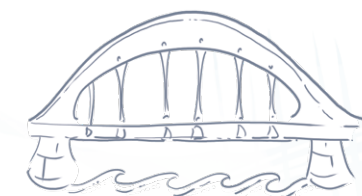

KOŚCIÓŁ NAJŚWIĘTSZEJ MARII PANNY KRÓLOWEJ POLSKI - DAWNY DOM STRZELECKI / Słubice

Siedziba Bractwa Strzeleckiego została otwarta w **1775 roku** (XVIII wiek) i od tamtego czasu budynek był kilkakrotnie przebudowywany, a po II wojnie światowej Dom Strzelecki stał się własnością nowo powstałych polskich Słubic. Następnie budynek odremontowano i zaczął służyć jako pierwsza w mieście świątynia.

MOST / Słubice – Frankfurt

Pierwszy masywny most we Frankfurcie nad Odrą powstał w **1895 roku** (pierwszy drewniany most powstał już w XIII wieku). Prowadziły przez niego tory tramwajowe łączące lewobrzeżną część miasta z dawną dzielnicą Dammvorstadt, czyli obecnymi Słubicami. Współczesny most został natomiast wzniesiony w 2002 roku. Ponieważ granica między Polską a Niemcami przebiega przez środek szlaku żeglugowego, około dwie trzecie mostu znajduje się formalnie na terytorium Polski. Charakterystyczny **niebieski** łuk mostu stał się symbolem **polsko-niemieckiej współpracy**.

HALA KONCERTOWA IM. C.P.E. BACHA / Frankfurt nad Odrą

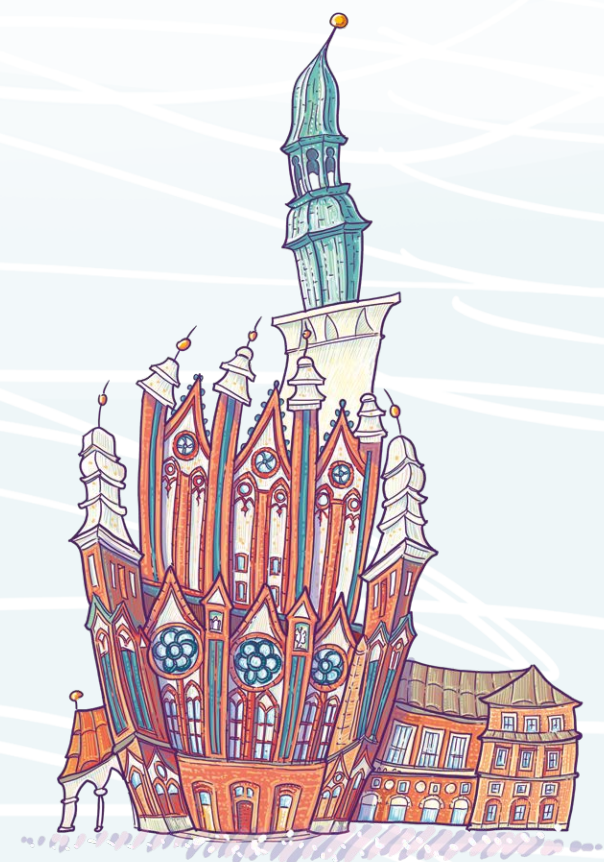
Carl Philipp Emanuel Bach (1714–1788), drugi najstarszy syn wielkiego kompozytora Jana Sebastiana, studiował w latach 1734 – 1736 na Uniwersytecie we Frankfurcie nad Odrą i miał decydujący wpływ na frankfurckie życie muzyczne w tym okresie. Z tego względu uczyniono go patronem otwartej w **1970 roku** hali koncertowej w byłym **kościółce Klasztoru Franciszkanów** (wybudowany w XIII wieku). W budynku znajduje się również jedyna na świecie stała ekspozycja poświęcona C.P.E. Bachowi pt. „Życie, twórczość i dziedzictwo”.

RATUSZ / Frankfurt nad Odrą

Został zbudowany pod koniec XIII wieku. Przez długi czas zawieszony wysoko nad gotyckim ozdobnym szczytem **złotego śledzia** postrzegano jako znak przynależności Frankfurtu do **Ligi Hanzeatyckiej**, choć symbolizował on raczej potężny handel solnym śledziem, a wręcz „śledziowy” monopol miasta.

Obecnie w ratuszu mieści się urząd miasta oraz **Brandenburskie Muzeum Sztuki Współczesnej**. Muzeum posiada jedną z najważniejszych kolekcji wschodnioniemieckiej sztuki. Zainteresowaniem miłośników sztuki współczesnej cieszy się stale urozmaicany program wystaw w hali głównej ratusza.

KOŚCIÓŁ MARIACKI / Frankfurt nad Odrą

Najbardziej rozpoznawalny symbol Frankfurtu nad Odrą. Pięcionawowy kościół halowy uznawany jest za jedną z najwybitniejszych budowli północnoniemieckiego **gotyku ceglanego**.

Największym skarbem kościoła Mariackiego są trzy fascynujące, dwunastometrowe, kolorowe **witraże** z okresu średniowiecza. Cykl 117 szklanych mozaik przedstawia historię stworzenia, dzieje Jezusa oraz **apokryficzną legendę Antychrysta**.

Od 2006 roku kościół Mariacki pełni rolę społecznego centrum kulturalnego. Odbývają się w nim wystawy, koncerty oraz targ bożonarodzeniowy.

MUZEUM KLEISTA / Frankfurt nad Odrą

Muzeum poświęcone życiu **Heinricha von Kleista** i jego rodziny, urządzone w starej szkole, do której uczęszczał. Późnobarokowy budynek wzniesiony został w **1777 roku** (XVIII wiek).

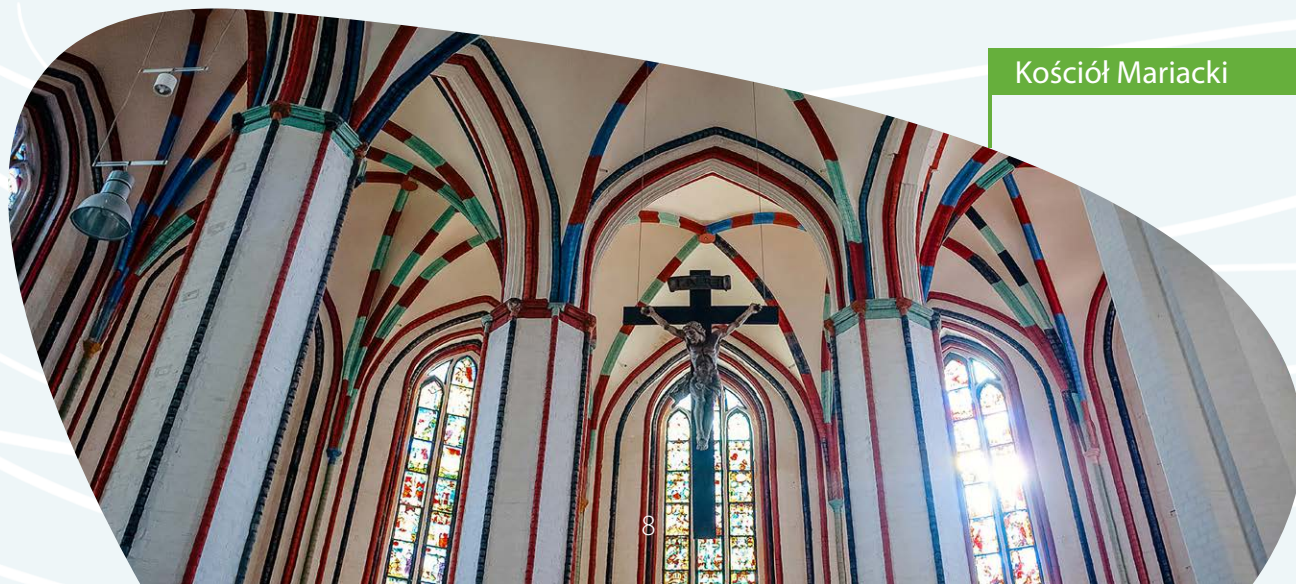
Po rozległych pracach renowacyjnych w 1969 r. otwarto w nim Muzeum Kleista, a w 2013 r. dobudowano do niego większy gmach w nowoczesnej estetyce.

DOM BOLFRASA / Frankfurt nad Odrą

Swoją nazwę dom zawdzięcza syndykowi uniwersytetu i kanclerzowi baliwatu Joannitów w Słońsku, **Michaelowi Bolfrasowi**. Na zwróconym ku rynkowi rogu domu polecił wybudować **wykus z piaskowca**, aby jeszcze bardziej wyeksponować kamienicę na tle i tak już wspaniałych budynków na rynku.

W 1945 roku budynek strawił wielki miejski pożar, lecz ostatecznie odbudowano go w latach 2013–2014 według historycznego wzorca. Współcześnie w Domu Bolfrasa mieszczą się sale konferencyjne, polsko-niemieckie instytucje oraz informacja turystyczna.

Kościół Mariacki

KOŚCIÓŁ POKOJU / Frankfurt nad Odrą

Dzisiejszy Kościół Pokoju to **najstarsza świątynia** we Frankfurcie. Znajdujący się w tym miejscu kościół parafialny pod wezwaniem **św. Mikołaja**, patrona kupców, jest wymieniany już w dokumencie z **1226 roku**. W wyniku rozrastania się miasta w kierunku południowym, wytyczenia rynku, wzniesienia ratusza i budowy Kościoła Mariackiego w drugiej połowie XIII wieku, kościół św. Mikołaja tracił stopniowo na znaczeniu.

W latach 1880–1894 budynek został gruntownie przebudowany przez Friedricha Adlera i uzyskał obecną, **neogotycką** formę. W 1929 roku w pewnym sensie bezimienny kościół został przemianowany na Kościół Pokoju. Ostatnie nabożeństwo odprawiono tu w 1974 roku. Później kościół stał pusty, wykorzystywano go też tymczasowo jako magazyn miejski. Obecnie odbywają się w nim różnego rodzaju spotkania i wydarzenia kulturalne.

MUZEUM VIADRINA / Frankfurt nad Odrą

Muzeum Viadrina to największe muzeum kulturowo-historyczne we wschodniej części Brandenburgii. Na sklepieniach średniowiecznych piwnic opiera się budynek będący niegdyś siedzibą książąt z **dynastii Hohenzollernów** w czasie ich studiów na pobliskim najstarszym uniwersytecie Brandenburgii. Po barokowej przebudowie pod koniec XVII wieku **Dom Junkrów** nabrał cech pałacu.

W 1957 roku do części pomieszczeń wprowadziło się Muzeum Viadrina. Do nadrzędnych tematów ekspozycji muzealnej należą: znaczenie Frankfurtu w średniowieczu, losy uczelni, dzieje wojskowości w mieście, historia słynnych frankfurckich twórców muzycznych oraz rozwój miasta na przestrzeni wieków, do ostatniego stulecia włącznie.

KLEIST FORUM / Frankfurt nad Odrą

Kleist Forum to największa arena **impresz kulturalnych** w mieście. Dzięki swojej imponującej, nowoczesnej architekturze służy jako **centrum kongresowe** i główne miejsce organizacji wydarzeń kulturalnych, oferując szeroki repertuar dzięki współpracy z teatrami z całej Brandenburgii.

Od klasycznej opery, operetki, dramatu przez koncerty muzyki klasycznej i jazzowej, aż po Europejski Festiwal Piosenki Autorskiej i Muzyki Świata transVOCALE

1. Architekt przestrzeni Dwumiasta: Słubic i Frankfurtu nad Odrą

Potrzebne materiały:

- wydruki budynków (załączniki 1-18)
- kartka bloku technicznego A4 o grubości przynajmniej 200 g/m²
- nożyczki
- klej
- ołówek
- czarny cienkopis

Możliwość rozszerzenia o kredki (najlepiej akwarelowe), farby, mazaki lub flamastry.

Przebieg zajęć:

- prezentacja budynków Słubic i Frankfurtu nad Odrą, ich rozpoznawalność, style architektury, umiejscowienie
- wybór budynków przez uczestników zajęć
- wycinanie i przyklejanie budynku na kartce A4 zgodnie z wizją dorysowywanej dalszej przestrzeni

W zależności od wieku i doświadczenia uczestników zajęć:

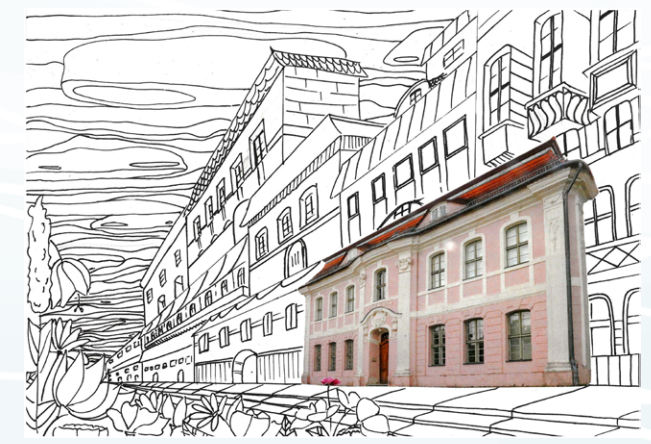
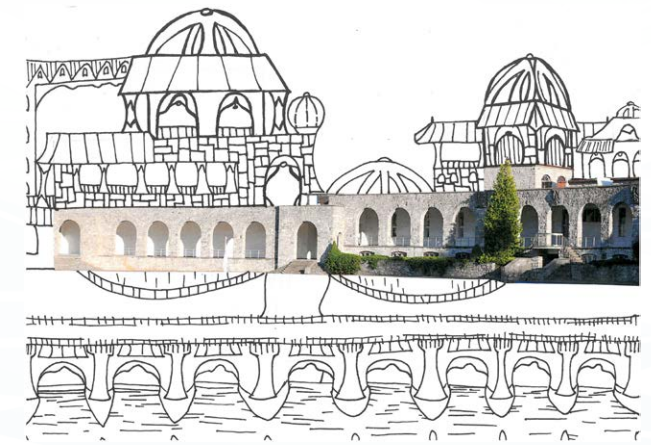
- pełna dowolność dorysowywanych elementów przestrzeni w klasach młodszych
- wykreślanie zgodnie z zasadami perspektywy w klasach starszych

Dodatkowe wskazówki:

Wykorzystanie elementów architektury i dorysowanie (domalowanie) wizji tego miejsca za 100 - 200 lat lub umiejscowienie go w świecie baśni i fantazji.

W starszych klasach:

Wykorzystanie zdjęcia jednego z budynków Słubic lub Frankfurtu nad Odrą do wykreślenia perspektywy poprzez dorysowanie dalszych elementów przestrzeni według własnej wizji i koncepcji (sugerowane budynki do wykorzystania: Słubice - kościół NMP, budynek sądu; Frankfurt nad Odrą - budynek uniwersytetu Viadrina, budynek Bolfrashaus, budynek Muzeum Kleista).

2. Nowoczesna architektura z logicznym i funkcjonalnym podziałem przestrzeni

Potrzebne materiały:

- kartka bloku technicznego A4,
- ołówek
- czarny cienkopis

Wybierzcie się na wycieczkę lub przyjrzyjcie zdjęciom budynku Collegium Polonicum w Słubicach, skorzystajcie z opisu dotyczącego zastosowanej przez architekta koncepcji (powstał w latach 1995-2001).

Zadanie plastyczne:

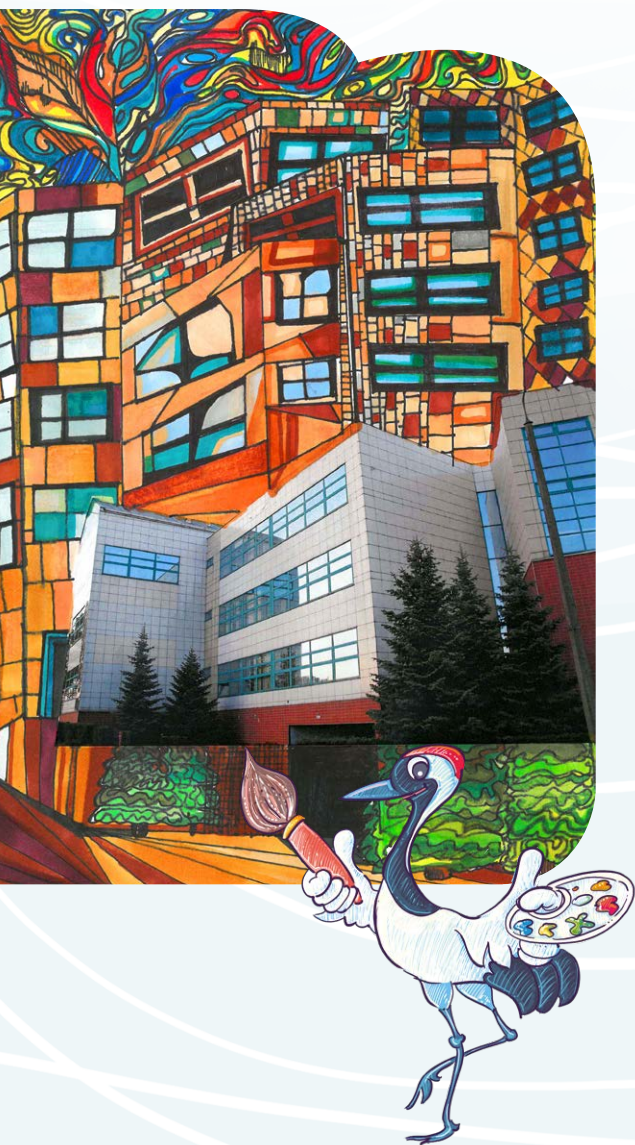
Zaprojektuj budynek, który podobnie jak Collegium Polonicum już w swojej koncepcji połączy wiele użytecznych funkcji.

Opis budynku Collegium Polonicum jako przykład współczesnej budowli

Forma budowli uniwersyteckich kształtowała się z biegiem wieków, dając w efekcie funkcjonalny podział przestrzeni na centralny plac lub dziedziniec i otaczający go zespół budynków.

Ideał ten przyświecał poznańskiemu architektowi Tomaszowi Durniewiczowi, który wokół dwóch wewnętrznych dziedzińców skupił zabudowę zwartą, charakteryzującą się funkcjonalnym i logicznym podziałem przestrzeni.

Stylizacja budynków ma odzwierciedlać nowoczesność uczelni, a jej swobodna kompozycja – odpowiadać otwartemu charakterowi nowoczesnych placówek naukowych. W projekcie wyodrębnia się kilka funkcyjnych zespołów pomieszczeń usytuowanych zgodnie ze wzajemnymi powiązaniami użytkowymi. Dojście do Collegium Polonicum prowadzi przez plac położony na wprost mostu granicznego – przestrzennie związany z dziedzińcem głównym. Plac, ze schodami prowadzącymi na dziedziniec, pełniącymi funkcję trybuny, można wykorzystywać do organizowania różnorodnych imprez.

3. Od fotokolażu do kolażu – idealna budowla Dwumiasa/Słubfurtu

Potrzebne materiały:

- zdjęcia budynków Słubic i Frankfurtu nad Odrą
- nożyczki
- klej
- kartka bloku technicznego A4
- ołówek
- cienkopis
- kredki
- gazety, kolorowe kartki

Zapoznaj się z terminologią: **fotomontaż, kolaż, eklektyzm** (str. 5)

Zadanie plastyczne:

Korzystając ze zdjęć budynków Słubic i Frankfurtu nad Odrą (zrobionych samodzielnie lub korzystając ze zgromadzonych w załączniku) stwórz **eklektyczny** budynek łączący elementy architektury w **technice fotokolażu**. Następnie dorysuj, doklej z innych materiałów przestrzeń, w której się znajduje, tworząc **kolaż**.

4. Gotyckie kościoły i barwne witraże

Potrzebne materiały:

- kartka bloku technicznego A4
- ołówek
- kolorowe mazaki (ewentualnie kredki, farby)

Wybierzcie się na wycieczkę do Kościoła Mariackiego we Frankfurcie na Odrę i/lub przyjrzyjcie się zdjęciom. Skorzystajcie również z poniższego opisu (szczególną uwagę zwróćcie na opis witraży) oraz opisu Kościoła Mariackiego (str. 8) oraz wyjaśnienia pojęcia **witraż** (str. 5).

Zadanie plastyczne:

Narysuj okno gotyckie lub skorzystaj z szablonu (załączniki 19, 20), a w nim zaprojektowany przez siebie **witraż**, być może związany z tematyką Dwumiesta (Słubicami i Frankfurtem nad Odrą).

Witraże przedstawiające stworzenie świata w kościele Mariackim we Frankfurcie nad Odrą

Jak powstał świat? Skąd wzięły się niebo i ziemia, światło i ciemność? Dlaczego istnieją rośliny, zwierzęta i ludzie? Co jest dobre, a co złe?

Na te i wiele innych pytań próbuje odpowiedzieć biblijna historia stworzenia, zwana także Genesis. Najważniejsze epizody historii stworzenia są przedstawione na średniowiecznych oknach frankfurckiego kościoła Mariackiego.

Możemy tu zobaczyć, jak Bóg oddzielił wodę od powietrza, jak stworzył rośliny, a pod koniec raj. Możemy uczestniczyć w powstaniu zwierząt i pierwszych ludzi, a także zobaczyć, do czego prowadzą kłótnie i nienawiść. Obrazowo przedstawione są także osiągnięcia człowieka: budowa domów i statków, rolnictwo i rzemiosło.

Zarówno same witraże, jak i architektura oraz wyposażenie kościoła Mariackiego pokazują, co może osiągnąć człowiek dzięki pracowitości, kreatywności i technicznym zdolnościom. (...) Tak oryginalne intensywne barwy witraży i grę światła można podziwiać w kościele we Frankfurcie nad Odrą. Gorąco namawiamy więc do odwiedzin!

5. Karta pracy - styl gotycki

1. Który z przedstawionych budynków reprezentuje styl gotycki?

2. Czym charakteryzuje się styl gotycki? Wymień jego najważniejsze element.

.....

.....

3. Witraż to ważny element okien gotyckich kościołów.

W którym budynku Słubic i Frankfurtu nad Odrą są najbardziej charakterystyczne witraże?

.....

.....

4. Zadanie plastyczne:

Narysuj okno gotyckie lub skorzystaj z szablonu (załączniki 19, 20), a w nim zaprojektowany przez siebie witraż związany ze Słubicami i Frankfurtem nad Odrą.

6. Karta pracy - architektura Słubic i Frankfurtu nad Odrą

Przyjrzyj się mapie i budynkom ze Słubic i Frankfurtu nad Odrą.

Połącz je z lokalizacją na mapie, wpisując numer w odpowiednim miejscu.

Czy wiesz jaką rolę pełnią?

1
Collegium Polonicum
– Słubice

2
Kościół Najświętszej
Marii Panny Królowej Polski – Słubice

3
Sąd Rejonowy
– Słubice

4
Urząd miasta
– Słubice

5
Cerkiew prawosławna
pw. Opieki Przenajświętszej
Bogarodzicy – Słubice

6
Katolickie Centrum Studenckie
– Słubice

7
Most Słubice – Frankfurt

8
Kościół Pokoju
– Frankfurt nad Odrą

9
Uniwersytet Europejski Viadrina
– Frankfurt nad Odrą

10
Kościół Mariacki
– Frankfurt nad Odrą

11
Dom Bolfrasa
– Frankfurt nad Odrą

12
Ratusz
– Frankfurt nad Odrą

13
Muzeum Kleista
– Frankfurt nad Odrą

14
Muzeum Viadrina
– Frankfurt nad Odrą

15
Słubicki Miejski Ośrodek
Kultury (SMOK) – Słubice

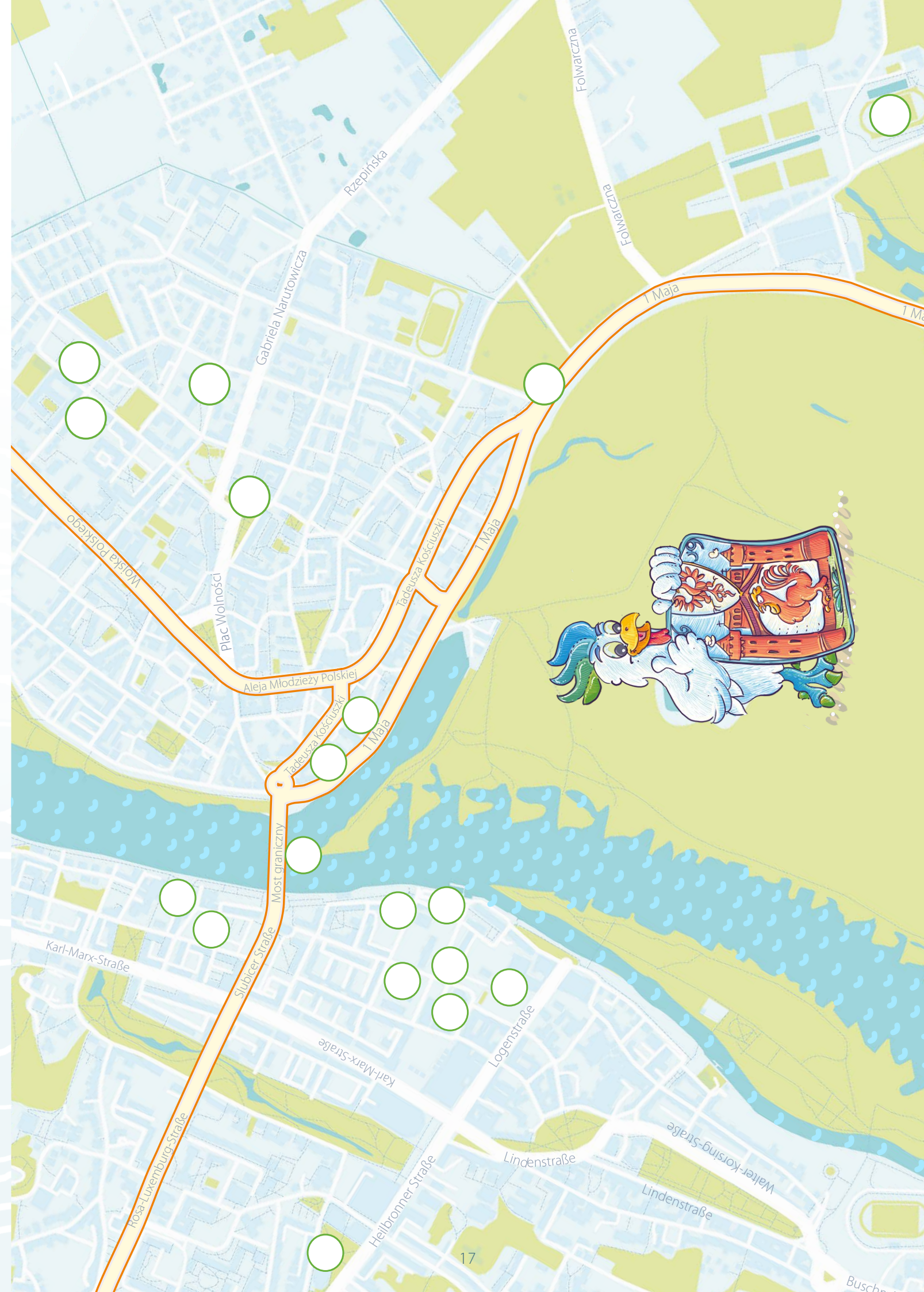
16
Arkady Słubickiego Ośrodka Sportu
i Rekreacji (SOSIR) – Słubice

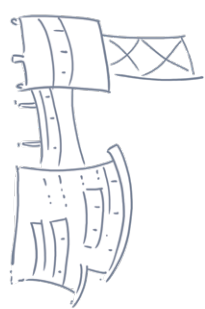
17
Kleist Forum
– Frankfurt nad Odrą

18
Hala koncertowa im. C.F.E. Bacha
– Frankfurt nad Odrą

1. Collegium Polonicum – Słubice

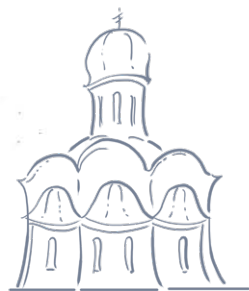
2. Kościół Najświętszej Marii Panny Królowej Polski – Słubice

4. Urząd miasta – Słubice

3. Sąd Rejonowy – Słubice

5. Cerkiew prawosławna pw. Opieki Przenajświętszej Bogarodzicy - Słubice

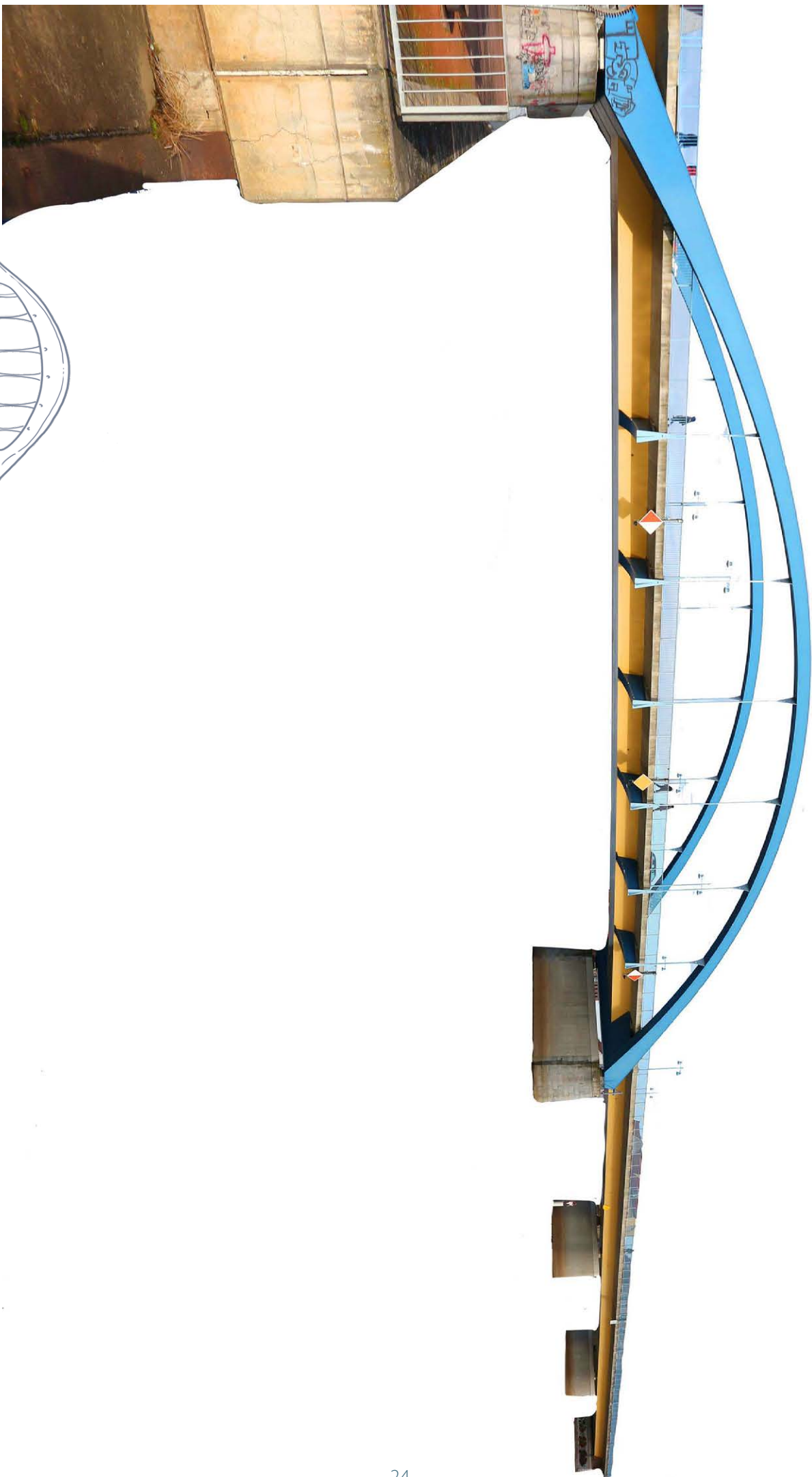

6. Katolickie Centrum Studenckie - Słubice

8. Kościół Pokoju - Frankfurt nad Odrą

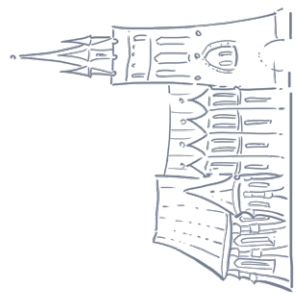

7. Most Słubice - Frankfurt nad Odrą

9. Uniwersytet Europejski Viadrina – Frankfurt nad Odrą

26

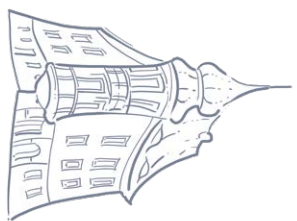
10. Kościół Mariacki – Frankfurt nad Odrą

27

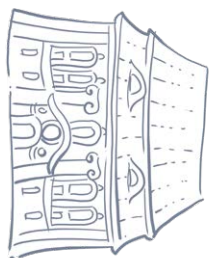

12. Ratusz - Frankfurt nad Odrą

11. Dom Bolfrasa - Frankfurt nad Odrą

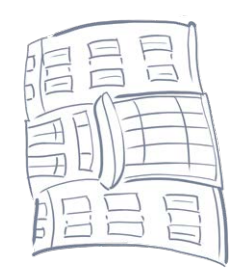
13. Muzeum Kleista - Frankfurt nad Odřą

14. Muzeum Viadrina - Frankfurt nad Odřą

27.6. - 5.9.2021
Bernhard Hoog
Der Blick aus dem Fenster
Kleist Museum Frankfurt

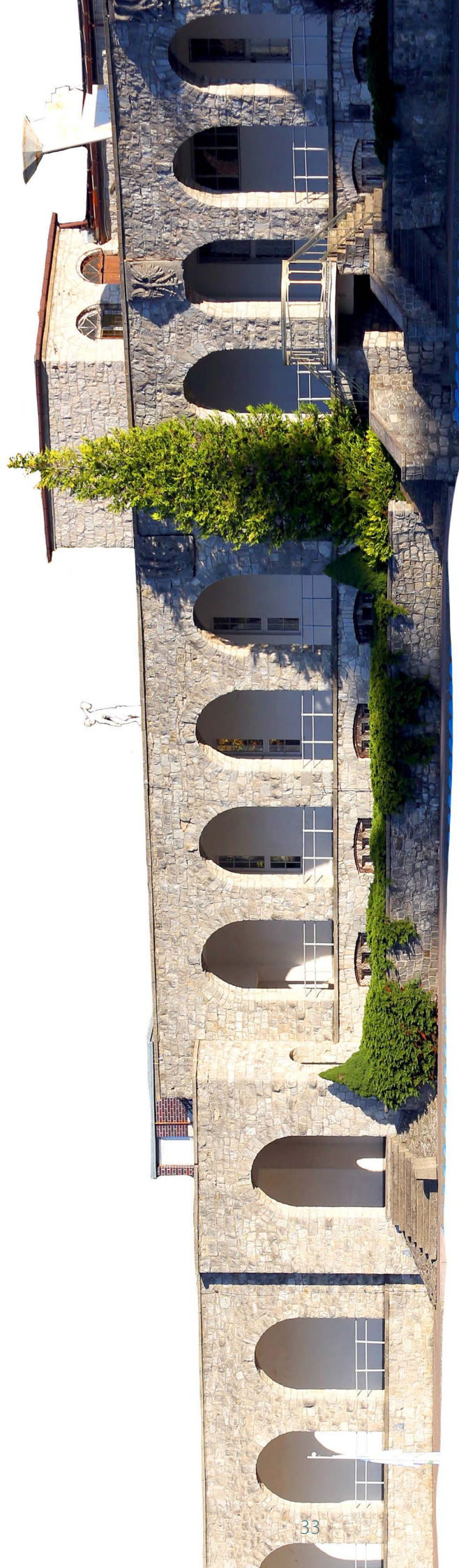
15. Słubicki Miejski Ośrodek Kultury (SMOK) - Słubice

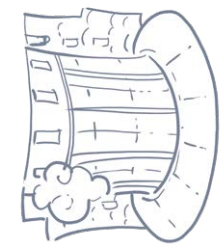
32

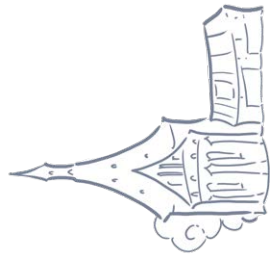
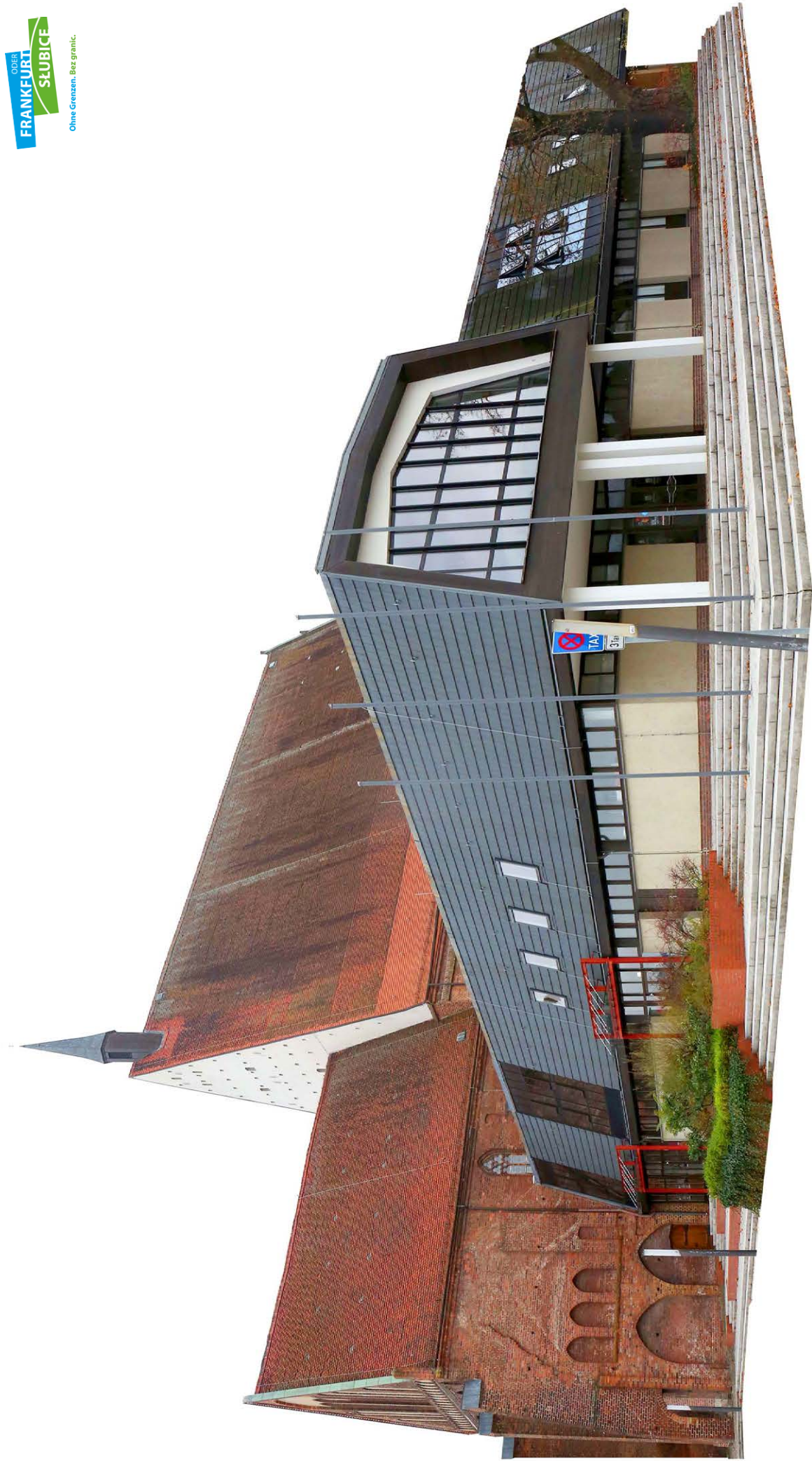
16. Arkady Słubickiego Ośrodka Sportu i Rekreacji (SOSIR) - Słubice

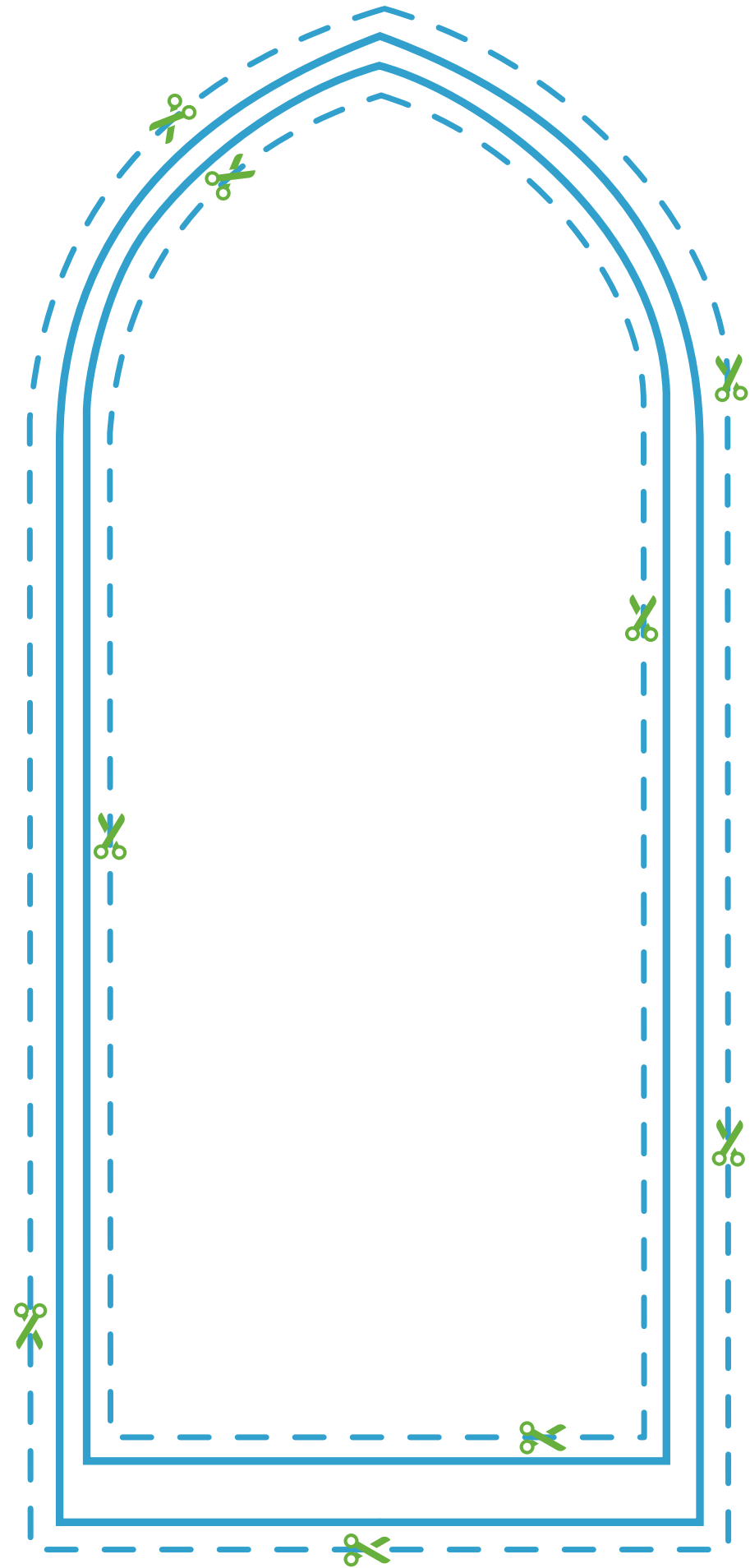
33

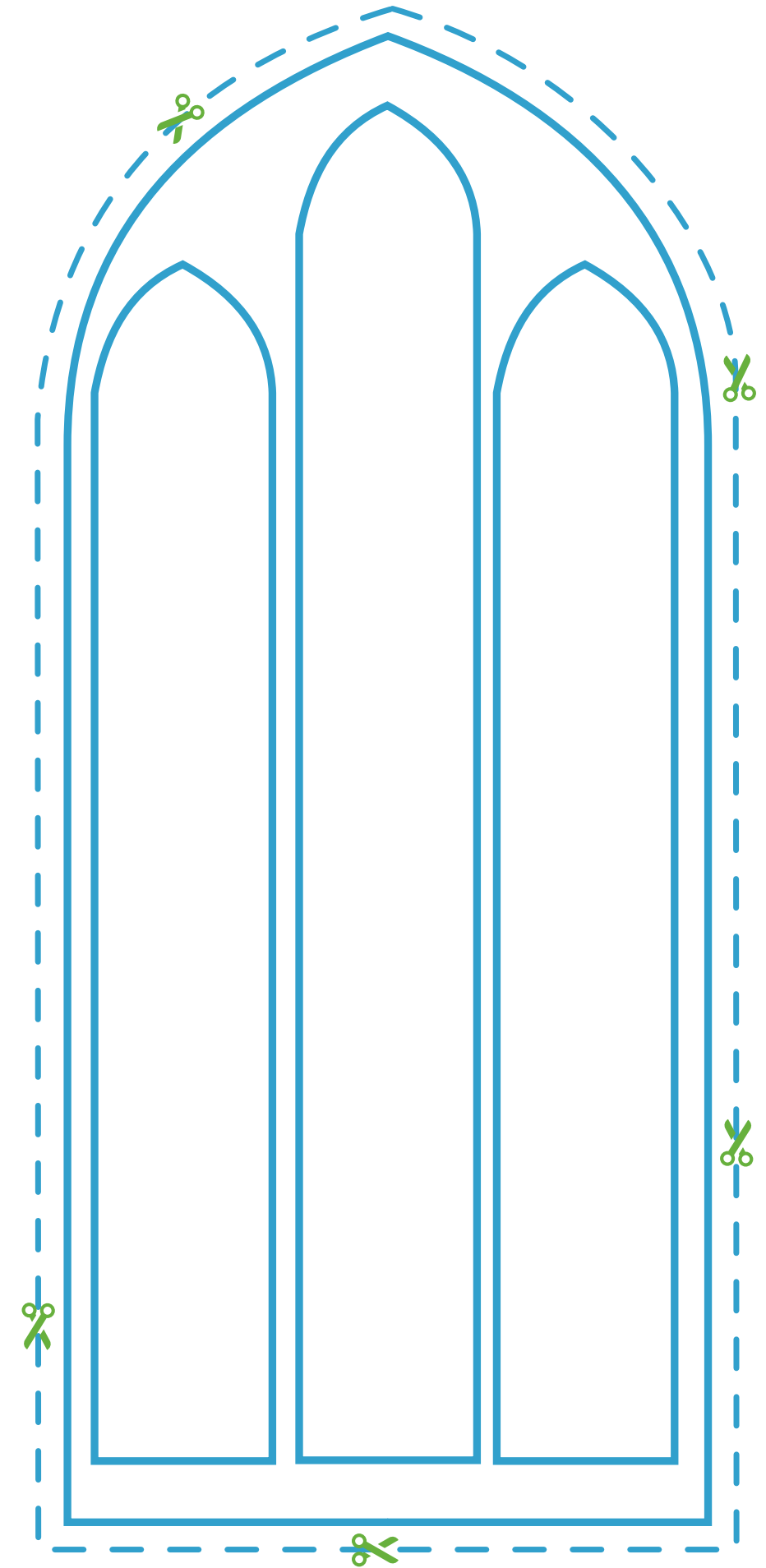
17. Kleist Forum - Frankfurt nad Odrą

18. Hala koncertowa im. C.P.E. Bacha - Frankfurt nad Odrą

19. Okno gotyckie

20. Okno gotyckie

Panorama Dwumiasta

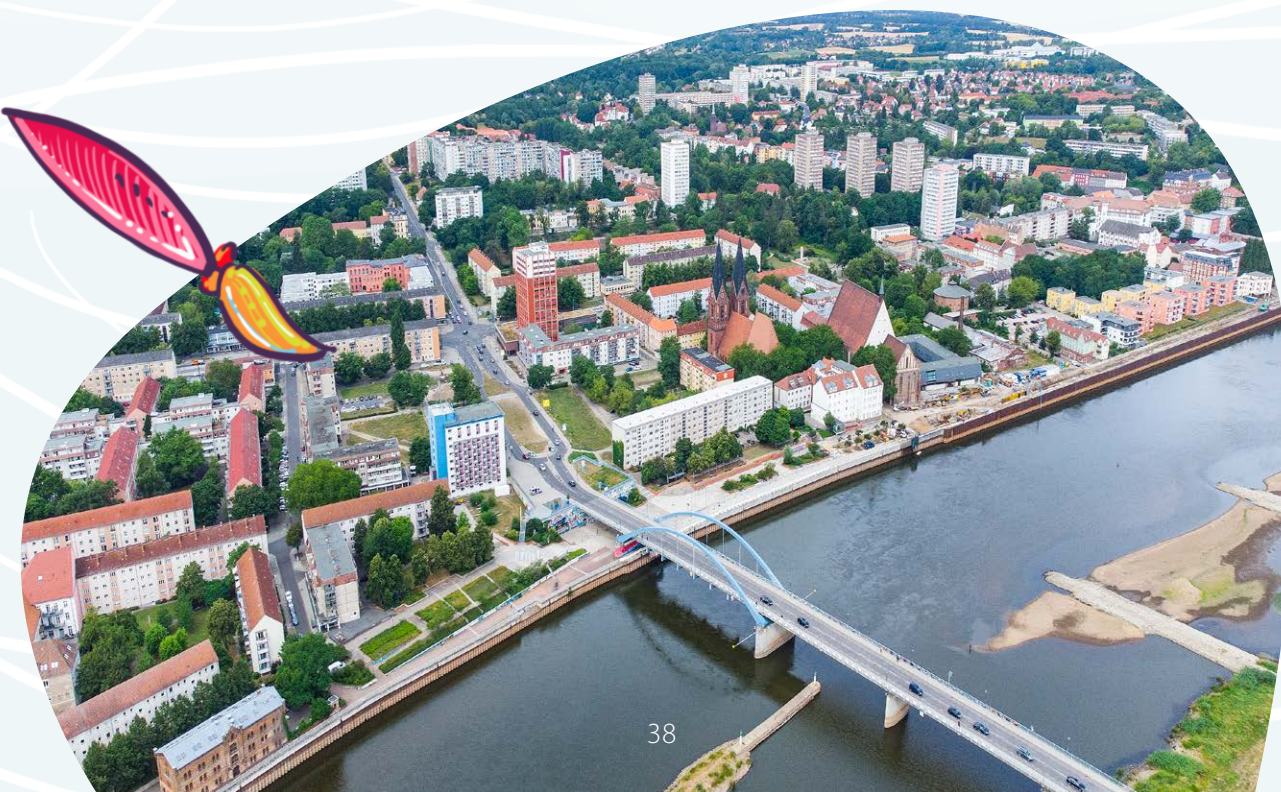
Słowo wstępne od autorki

Niniejsze pomoce dydaktyczne są przeznaczone dla nauczycieli **szkół podstawowych** w zakresie przedmiotu szkolnego plastyka. Jednakże można je zastosować podczas innych lekcji. Na kolejnych stronach znajdziecie Państwo przykłady lekcji przedmiotowych dla klas 4-7, które zostały przygotowane we współpracy z *Brandenburskim Państwowym Muzeum Sztuki Współczesnej (BLMK)* we Frankfurcie nad Odrą.

Oprócz kreatywnych pomysłów na przeprowadzenie lekcji **plastyki** związanych z **Dwumiastem**, niniejszy zbiór materiałów zawiera konspekty zajęć odnoszące się do *Panoramy Dwumiasta*, w tym szablony do kopiowania, wskazówki dydaktyczno-metodyczne dotyczące realizacji i planowania poszczególnych etapów lekcji, prezentację technik plastycznych, a także wskazówki dotyczące organizacji i przygotowania oraz wykorzystania materiałów.

Na kolejnych stronach znajdziecie Państwo propozycje zajęć związanych z tematem *Panorama Dwumiasta* przy wykorzystaniu różnych technik artystycznych, opierając się doświadczeniach w dziedzinie pedagogiki artystycznej. Ponadto otrzymają Państwo dalsze wskazówki, które umożliwią interdyscyplinarną realizację zajęć. Zaprezentowane propozycje lekcji można połączyć zarówno z krótkim spacerem po Słubicach i Frankfurcie nad Odrą, jak i całonocną wycieczką.

Jette Panzer
pedagożka muzealna
Brandenburskiego Państwowego
Muzeum Sztuki Współczesnej (BLMK)

1. Sztuka szablonu: Tymczasowa sztuka uliczna przy pomocy kredy w sprayu

Cele edukacyjne

- Uczniowie poznają technikę tymczasowej/ zmywalnej sztuki ulicznej (z wykorzystaniem szablonu), a także niektórych przedstawicieli tzw. street artu.
- Do wykonania szablonów można wykorzystać materiały z załączników 2 - 6 lub zaprojektować i wyciąć własne szablony.
- Do pracy z szablonami można wcześniej wspólnie z uczniami przygotować kredę w sprayu (załącznik 1) lub ją zakupić.
- Technikę sztuki szablonowej można wykorzystywać na różne sposoby, np. kolorując przestrzeń miejską za pomocą kredy w sprayu lub przenieść za pomocą farby do tkanin i gąbek na odzież (Punkt 2. druk na tkaninie).
- Uczniowie samodzielnie opisują lub zastanawiają się nad poszczególnymi etapami pracy, a także w sposób celowy stosują narzędzia pracy.
- Za pomocą załączonych szablonów można od razu przystąpić do pracy. Technikę tę można w dowolny sposób modyfikować, urozmaicać i dostosowywać do własnych potrzeb.
- Sztuka szablonu umożliwia uczniom łatwe wykorzystanie prostych motywów w przestrzeni miejskiej.
- Dzięki zastosowaniu kredy w sprayu, sztuka szablonu może być również wykorzystana do pracy z młodszymi uczniami.

Stencil art - sztuka szablonu

Stencil art (ang. stencil = szablon) jest **sztuką szablonu**, która w przeciwieństwie do freehand graffiti wymaga szablonów, choć gotowy motyw również nazywany jest szablonem. W tym celu wykonuje się wcześniej szablon, za pomocą którego można w prosty sposób odtworzyć motywy. Szablony najlepiej wykonać z kartonu, plastiku lub laminowanego papieru. Kombinacja różnych szablonów pozwala na uzyskanie wielobarwnych motywów. Oprócz puszek z aerozolem, pędzli i pastelii olejnych, do nakładania farb używa się również aerografów i gąbek.

Technika szablonu jest przypisywana street artowi. Francuski termin *pochoir* jest rzadko używany, chociaż technika ta została po raz pierwszy użyta na dużą skalę we Francji, gdzie artysta Blek le Rat (* 1951) jest uważany za praojca sztuki szablonu.

Street art to **forma sztuki**, której dzieła są ściśle związane z otoczeniem. Jak każde inne dzieło sztuki, są one wyrazem indywidualnych opinii i pomysłów. Do znanych „artystów-szablonowców” należą obecnie Brytyjczycy Banksy i Nick Walker, Amerykanie Logan Hicks i duet artystyczny Faile, w skład którego wchodzi Patrick McNeil i Patrick Miller, Francuzi Xavier Prou (znany jako Blek le Rat) i Christian Guémy (znany jako C215), DOT DOT DOT z Norwegii i van Ray z Niemiec.

Literatura i źródła internetowe przydatne podczas przygotowań

Literatura

- **Ambroise-Rendu, Marc:** *L'école de Blek le Rat*. Paris: Le Monde, 7. November 1986.
- **Banksy:** *Wall and Piece*. London: Century, 2005.
- **Howze, Russel:** *Stencil nation : graffiti, community, and art*. San Francisco, Calif. [u. a.]: Manic D, 2008.
- **Jakob, Kai:** *Street Art New York – Berlin*. Berlin: Wydawnictwo Jaron, 2010.
- **Klanten, Robert; Matthias Hübner:** *Urban interventions: Personal projects in public spaces*. Berlin: Gestalten, 2010.
- **Manco, Tristan:** *stencil graffiti*. London: Thames & Hudson, 2002.
- **Metze-Prou, Sybille; van Treeck, Bernhard:** *Pochoir: Die Kunst des Schablonen Graffiti*. Berlin: Schwarzkopf & Schwarzkopf, 2000.
- **Sybille Metze-Prou:** *Graffiti Art #11: Graffiti in Paris*, Berlin: Schwarzkopf & Schwarzkopf, 2000.
- **Reinecke, Julia:** *Street-Art: Eine Subkultur zwischen Kunst und Kommerz*. Bielefeld: transcript, 2014.
- **Rice, Amy:** *Experimente mit Schablonen. Eigene Stencils entwerfen*. Bern: Wzdawnictwo Haupt, 2014.
- **Smith, Keri:** *Guerilla Art Kit*. Princeton: Architectural Press, 2007.
- **Stahl, Johannes:** Wywiad z BLEK le Rat, Paris, in: Stahl, Johannes (red.): *An der Wand. Graffiti zwischen Anarchie und Galerie*. Köln: dumont, 1989, s. 160–169.

Internet

<http://blekleratoriginal.com/en/>
<http://bleklerat.free.fr>
<http://kreuzer-leipzig.de/2012/03/19/die-leipziger-madonna/>
<http://banksy.co.uk>
http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_stencil_artists

Materiały do wykorzystania

- SutzKunst + lekcja nr 351: Urban Art. Wydawnictwo Friedrich 2011
- Kunstportal des Schroedel-Verlags

Filmy

- Bürger, Anne; Cantu, Benjamin: *Street Art. The Ephemeral Rebellion*. Film dokumentalny: Arte, 2010.
- Banksy: *Exit Through the Giftshop*, 2011.

Sztuka uliczna we Frankfurcie nad Odrą i w Słubicach

- <https://de-de.facebook.com/streetart.ffa>
- Waldmann, Nancy (23 marca 2020): <https://moz.de/lokales/frankfurt-oder/street-art-wie-sich-slubicer-graffiti-kuenstler-von-frankfurter-freunden-inspirieren-liessen-49377158.html>
- Schwaß, Robert (18 kwietnia 2021): <https://rbb24.de/studiofrankfurt/panorama/2021/04/graffiti-projekt-frankfurt-oder-polen-slubice.html>
- Westermann, Jaqueline (21 kwietnia 2021): <https://moz.de/lokales/frankfurt-oder/graffiti-die-generation-1200-hat-sich-in-frankfurt-oder-ein-denkmal-gesetzt-56388235.html>lmeral Rebellion.

Umiejętności

- Uczniowie sami wypróbowują udostępnione im materiały.
- W razie potrzeby uczniowie rysują własne szkice szablonów.
- Uczniowie rysują szablony pisakami lub przenoszą istniejące szablony na karton lub folię.
- Uczniowie własnoręcznie wycinają małymi nożyczkami (do precyzyjnego wycinania) swoje szablony.
- Uczniowie pracują z kredą w sprayu, którą mogą sami wcześniej przygotować.
- Uczniowie szukają odpowiednich powierzchni w miastach lub na terenie szkoły i tam przenoszą swoją sztukę.
- Uczniowie dokumentują swoje prace, robiąc zdjęcia.

Ważna informacja

Stosując kredę w sprayu w przestrzeniach miejskich należy wcześniej ustalić, czy wymagane jest uzyskanie odpowiedniego zezwolenia na jej tymczasowe zamalowanie. Dotyczy to na przykład parkingów lub chodników przed sklepami. W tym celu należy wcześniej porozmawiać z właścicielami. Kredę można łatwo usunąć przy pomocy wody i miotły.

Konspekt lekcji – klasa 4 – 5 (2 godziny lekcyjne)

Lekcja 1 (45 minut)

Przykładowy artysta > pojęcia > wątek > materiały > szablony

Struktura	Treść	Cele edukacyjne
Przykłady sztuka uliczna / sztuka szablonu	• prezentacja przykładowego artysty, który pracuje z szablonami (literatura oraz źródła internetowe)	• przykłady street artu
Pojęcia	• wyjaśnienie pojęć: sztuka uliczna i sztuka szablonu	• łączenie przykładów z terminologią
Wątek	• wyjaśnienie idei panoramy Dwumiasta i dalszego postępowania	• stworzenie odniesienia do regionu

Niezbędne materiały

- kalka kreślarska lub papier śniadaniowy
- kartka papieru do szkicowania
- karton, szablony lub folie do laminowania (+ laminator)
- ołówki lub markery do malowania na folii (w razie potrzeby)
- małe nożyczki i/lub nożyki/skalpele do precyzyjnego wycinania szablonów
- maty/podkładki do cięcia (jeśli używany jest nożyk lub skalpel)
- stare gazety
- gotowe szablony (załączniki 2-5) lub zdjęcia, fotografie, pocztówki znanych budynków w mieście w odpowiedniej ilości i rozmiarach
- kreda w sprayu (lub materiały potrzebne do jej wykonania, załącznik 1)
- telefon komórkowy z aparatem fotograficznym

Materiały	• zastosowanie materiałów: sposób obchodzenia się i docelowe zastosowanie w ramach projektu	• prezentacja wszystkich wymaganych materiałów i narzędzi
Szablony	• prezentacja szablonów (załącznik 2-5) • przegląd materiałów fotograficznych i wizualnych z Dwumiasta	• prezentacja panoramy • pytania: Jakie charakterystyczne budynki można rozpoznać? • porównanie z materiałem fotograficznym
	• przeniesienie szablonów na kalkę techniczną oraz kartkę papieru • wycinanie szablonów UWAGA: Jeżeli używany jest nożyk lub skalpel stosujemy podkładki!	• rysunkowa realizacja szablonów

Lekcja 2 (45 minut)

Szablon > kreda w sprayu > sztuka szablonu > dokumentacja fotograficzna > prezentacja i refleksja

Struktura	Treść	Cele edukacyjne
Szablon	• ewentualne zalaminowanie szablonów lub przeniesienie ich na karton lub folię szablonową i wycięcie	• tworzenie własnych szablonów
Kreda w sprayu	• wykonanie wraz z uczniami kredy w sprayu (zalecane w mniejszych grupach, przepisy w załączniku 1) • próba kredy w sprayu i w razie potrzeby dostosowanie intensywności koloru	• testowanie pierwszych materiałów • produkcja dalszych materiałów
Sztuka szablonu	• wypróbowanie sztuki szablonu w przestrzeni miejskiej przy użyciu własnych szablonów i kredy w sprayu	• użycie własnych szablonów
Dokumentacja	• dokumentacja fotograficzna stworzonej sztuki ulicznej	• prezentacja i refleksja nad własnymi pracami

Wskazówki

- Jako szablonów można również użyć haseł lub innych motywów według własnego uznania.
- W przypadku liter, mostki powinny być narysowane tak, aby po wycięciu małe elementy nie wypadały.
- W materiałach znajdują się jeszcze inne wzory szablonów: **kogut** (załącznik 4) jako zwierzę heraldyczne zarówno Frankfurtu nad Odrą, jak i Słubice oraz **śledź** (załącznik 5), który w złożonej formie z roku 1454 wisi na wędce na szczycie frankfurckiego ratusza i symbolizuje zarówno przynależność Frankfurtu nad Odrą do związku miast hanzeatyckich, jak również jego znaczenia dla średniowiecznego handlu.

Konspekt lekcji – klasa 6 – 7 (3 godziny lekcyjne)

Lekcja 1 (45 minut)

Przykładowy artysta > pojęcia > wątek > materiały > szkice projektowe > prezentacja i refleksja

Struktura	Treść	Cele edukacyjne
Przykłady sztuka uliczna / sztuka szablonu	• prezentacja przykładowego artysty, który pracuje z szablonami (literatura oraz źródła internetowe)	• przykłady street artu
Pojęcia	• wyjaśnienie pojęć sztuka uliczna i sztuka szablonu	• łączenie przykładów z terminologią
Wątek	• wyjaśnienie idei panoramy Dwumiasta i dalszego postępowania • pytania: Jakie budynki wyróżniają się w mieście? Co należałoby wziąć pod uwagę prezentując panoramę? Co należałoby wyróżnić w uproszczony sposób?	• stworzenie odniesienia do regionu • architektura wyróżniająca się w przestrzeni miejskiej
Materiały	• zastosowanie materiałów: sposób obchodzenia się i docelowe zastosowanie w ramach projektu	• prezentacja wszystkich wymaganych materiałów i narzędzi
Szkice projektów	Zadanie Uczniowie powinni: • naszkicować własną panoramę Dwumiasta w formacie A4, • wybrać Frankfurt nad Odrą i/lub Słubice, • obejrzeć dostępny materiał fotograficzny i wybrać charakterystyczne budynki, • w trakcie szkicowania przede wszystkim zwrócić uwagę na dobór budynków, ich rozmieszczenie i proporcje Wskazówka: Budynki można łatwo odkalkować przy pomocy materiału fotograficznego, a następnie indywidualnie tworzyć panoramę.	• odpowiedź na pytanie: Co jest ważne w panoramie? • tylko zarys bez szczegółów, • zwarte i proste kształty, • wybór ważnych budynków, • układ, • wzajemne proporcje budynków; • tworzenie
Prezentacja i refleksja	• refleksja po pierwszym etapie pracy	• Co było trudne? • Co jeszcze należy poprawić?

Lekcja 2 (45 minut)

Szkice > Szablony

Struktura	Treść	Cele edukacyjne
Szablon	dalsza praca nad szkicami panoramy (szkice wstępne > lekcja 1)	tworzenie
	ewentualne zalaminowanie szablonów lub przeniesienie ich na karton lub plastikowe arkusze oraz wycięcie	tworzenie własnych szablonów

Lekcja 3 (45 minut)

Kreda w sprayu > Sztuka uliczna > Dokumentacja i prezentacja

Struktura	Treść	Cele edukacyjne
Kreda w sprayu	- przygotowanie kredy w sprayu (załącznik 1) - omówienie instrukcji wykonania - rozmowa o potrzebnych materiałach - jednorazowa próba przeprowadzona przez nauczyciela - test kolorów na zewnątrz i w razie potrzeby poprawienie koloru	tworzenie własnych farb do street artu
Sztuka szablonowa	przetestowanie sztuki szablonu w przestrzeni miejskiej z własnymi szablonami i kredą w sprayu	wdrażanie własnych projektów i szablonów
Dokumentacja	dokumentacja fotograficzna powstałych prac	prezentacja i refleksja nad własnymi pracami

Konspekt lekcji – klasa 4 – 5

(łącznie 3 godziny lekcyjne)

Lekcja połączona ze spacerem

pt. „Sztuka dla wszystkich”

- Jako uzupełnienie lekcji o sztuce ulicznej można zaplanować na pierwszej lekcji – jako wstęp – spacer po mieście pod hasłem „Sztuka dla wszystkich”, który będzie uzupełnieniem scenariusza lekcji dla klas czwartych i piątych. Wówczas można przedstawić aktualne przykłady sztuki ulicznej w przestrzeni miejskiej.
- Hasło „Sztuka dla wszystkich” odnosi się do sztuki w przestrzeni miejskiej dostępnej nieodpłatnie dla wszystkich.

- Uczniowie mogą fotograficznie dokumentować sztukę, którą widzą, a następnie wykorzystać ją w klasie.
- W przypadku tak krótkiego spaceru po mieście, trwającego ok. 45 minut, warto wcześniej wybrać przykłady w bezpośrednim sąsiedztwie szkoły i udać się konkretnie do nich.
- Liczne przykłady można znaleźć w pobliżu dworca kolejowego (tunele, ściany) we Frankfurcie nad Odrą oraz w okolicy mostu miejskiego.

Konspekt lekcji – klasa 6 – 7 (łącznie 3 godziny lekcyjne)

Lekcja połączona ze spacerem pt. „Panorama”

- W ramach lekcji uczniowie mają możliwość wykonania własnych szkiców architektonicznych w przestrzeni miejskiej i dostrzeżenia budynków w ich proporcjach.
- Promenady nadodrzańskie w Ślubicach i Frankfurcie są bardzo dobrym miejscem, z którego uczniowie z odpowiedniej odległości mogą dokonać szkiców!
- Warto wybrać się na taką wycieczkę po wprowadzeniu do tematu street artu/sztuki szablonu oraz prezentacji projektu.
- W tym celu warto zabrać ze sobą podkładki do rysowania, ołówki, kartki i ewentualnie stołki/krzeselka.
- Szkice te można w uproszczony sposób przenieść na papier przy ewentualnym wykorzystaniu materiałów fotograficznych w celu wykonania szablonów.

Całodzienne wycieczka ewentualnie połączona z lekcją – klasa 4 – 5

- W ramach całodziennego wycieczki uczniowie mają okazję zapoznać się z różnymi odmianami i przejawami kultury street artu w przestrzeni miejskiej.
- Takiej analizy można przede wszystkim dokonać we własnej okolicy oraz pobliskiej przestrzeni miejskiej uwzględniając jej zmiany pod kątem artystycznym.
- Warto wybrać się na taką wycieczkę na samym początku, jako wprowadzenie do tematu street artu/sztuki szablonu.
- Podczas wycieczki uczniowie zastanawiają się nad następującymi pytaniami: Jak postrzegam przestrzeń publiczną? Jakie działania z zakresu street artu są mi znane? Czy mogę i czy powinienem interweniować w tę przestrzeń i ją zmieniać? Jaki wpływ ma sztuka uliczna na uczniów? Co im się podoba? Co postrzegają krytycznie?
- Zaobserwowaną sztukę uliczną można udokumentować fotograficznie dla dalszego przebiegu lekcji.
- Takie wycieczki warto również zrealizować we współpracy z klubami młodzieżowymi i pracownikami socjalnymi.

Całodzienne wycieczka ewentualnie połączona z lekcją – klasa 6 – 7

- Inną możliwością jest zrobienie podczas wycieczki zdjęć ciekawych budynków w mieście i z promenady nad Odrą, które następnie można wykorzystać w klasie do wykonania szkiców i szablonów.

2. Druk na tkaninie

„Niech twoje ubrania przemówią!”

Cele edukacyjne

- Uczniowie zapoznają się z techniką druku na tkaninach.
- W tym celu można zastosować omówioną wcześniej sztukę szablonu, która nadaje się również do drukowania na tekstyliach.
- Można odnieść się do najbliższego otoczenia/regionu i przedstawić to w formie graficznej.
- Można skorzystać z gotowych szablonów (załączniki 2-5) lub stworzyć własne projekty.
- Do druku na tkaninach potrzebne są specjalne farby do tkanin i tekstyliów!
- Z pomocą szablonów panoramy Dwumiasa Słubice i Frankfurtu nad Odrą można od razu przystąpić do pracy z tą techniką i ją wypróbować. Technika ta może być dowolnie modyfikowana i urozmaicana.

Druk na tkaninach/tekstyliach

Druk na tekstyliach to szeroka dziedzina, ponieważ obejmuje szereg różnych procesów i materiałów, takich jak poliestr, bawełna, tkaniny mieszane i jedwab. W każdym przypadku tkanina jest przynajmniej częściowo barwiona. Barwnik jest nadrukowywany na tkaninę, tworząc różne wzory. Znane techniki druku na tekstyliach obejmują sitodruk, druk przy pomocy stempla, ziemniaka, szablonu lub batik.

W przeciwieństwie do druku na papierze, w przypadku tekstyliów, w zależności od techniki druku, należy stosować określone farby oraz formy obróbki.

Druk szablonowy należy do druku pośredniego lub kontrastującego, ponieważ wewnętrzne powierzchnie szablonu są wypełnione farbą.

W przypadku **druku na tkaninach** przy użyciu **szablonów** pożądaný motyw jest najpierw szkicowany na kartonie lub folii, wycinany, a następnie przenoszony na tkaninę. Cyfry, litery i napisy są tak samo odpowiednie, jak załączone szablony panoramy, mostu, koguta i śledzia. Jednak wybrany motyw powinien być raczej nieskomplikowany.

Literatura przydatna podczas przygotowań

- **Desmet, Anne; Anderson, Jim:** *Drucken ohne Presse. Eine Einführung in kreative Drucktechniken.* Bern (u. a.), Haupt 2011.
- **Hauck, Eva; Tessmann, Dorina:** *Stempeln, Drucken, Schablonieren. Das Werkstattbuch für Kinder.* Bern: Haupt Verlag, 2017.
- **Oldham, Todd; Thielemann, Miriam:** *Alles über Textildruck. 100% selbst gemacht.* Münster: Coppenrath, 2014.
- **Woods, Louise:** *Handbuch Drucktechniken: Methoden und Projekte, Schritt für Schritt erklärt.* Stuttgart: Frech 2011.

Umiejętności

- Uczniowie sami wypróbują udostępnione materiały.
- W razie potrzeby wcześniej wykonują własne szkice projektowe dla wymaganych szablonów.
- Uczniowie rysują szablony ołówkami lub przenoszą istniejące szablony na karton lub folię.
- Uczniowie sami wycinają swoje szablony małymi nożyczkami i/lub nożami/skalpelem.
- Uczniowie mogą wykorzystać do tej techniki własne ubrania (z recyklingu), samodzielnie je zaprojektować bądź ulepszyć.

Ważna informacja

- Do wykonania nadruku na tkaninie potrzebna jest odzież, którą uczniowie powinni przynieść we własnym zakresie.
- Zalecamy stosowanie odzieży ochronnej, np. fartuchów malarskich!
- Potrzebne są farby do malowania na tkaninach!

Niezbędne materiały

- samoprzylepna folia do oklejania książek
- motyw, który ma być nadrukowany na tkaninie (szkic lub załączone szablony)
- małe nożyczki i/lub nożyki/skalpele do precyzyjnego wycinania szablonów
- farba/farby do malowania na tkaninach
- gąbeczki
- mata/podkładka do cięcia (jeśli używany jest nożyk lub skalpel)
- fartuch malarski lub folia ochronna
- duży karton lub folia
- ołówek
- kalka kreślarska
- w razie potrzeby taśma klejąca

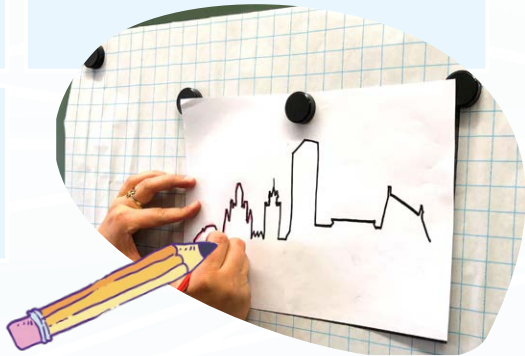
Konspekt lekcji – klasa 4 – 5 (2 godziny lekcyjne)

Lekcja 1 (45 minut)

Przykłady > pojęcia > pomysły dydaktyczne > materiały > szablony

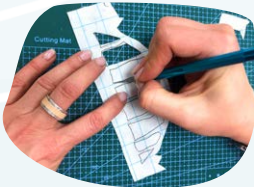
Struktura	Treść	Cele edukacyjne
Wprowadzenie do tematu druku na tkaninach i druku szablonowego Przykłady i terminologia	• zapoznanie się z przykładami druku na tkaninach ze szczególnym uwzględnieniem druku szablonowego • wyjaśnienie pojęcia druku na tkaninach i druku szablonowego	• zapoznanie się z różnymi technikami druku na tekstyliach i różnicami między nimi • pojęcia

Pomysł dydaktyczny	• prezentacja pomysłu (panorama Dwumiasta)	• odniesienia do regionu
Materiały	• zapoznanie się z materiałami	• prezentacja wszystkich wymaganych materiałów i narzędzi
Szablony	• prezentacja istniejących szablonów (załączniki 2-5) • zapoznaie się z materiałem fotograficznym i wizualnym Dwumiasta	• wprowadzenie do panoramy • pytanie: Jakie charakterystyczne budynki można odszukać w mieście? • porównanie z materiałem fotograficznym
	• ponieważ folia do oklejania książek ma papierowy rewers, wybrany motyw należy najpierw przenieść przy pomocy ołówka na papierowy rewers folii	• przenoszenie motywu druku na folię
	Uwaga: Ze względu na to, że prace wykonuje się na odwrotnej stronie folii, nadrukowany motyw będzie lustrzanym odbiciem!	

Lekcja 2 (45 minut)

Wycinanie szablonów > umieszczanie na tkaninie > drukowanie > urwalanie

Struktura	Treść	Cele edukacyjne
Szablon	• wycinanie szablonów Uwaga: należy używać podkładek do wycinania i wycinać ostrożnie, ponieważ później widoczne będą tylko wewnętrzne powierzchnie szablonów!	• tworzenie własnych szablonów do druku na tekstyliach
		
	Wskazówka: Niektóre motywy, jak np. litery, mają małe elementy łączące (kreseczki). Należy je ostrożnie wyciąć, a następnie umieścić we właściwym miejscu wewnątrz, zgodnie z własnym pomysłem.	• strategia rozwiązywania problemów dla małych elementów (np. dla liter)

Naklejanie	• przed rozpoczęciem należy zabezpieczyć stanowisko pracy folią ochronną, gazetą lub ceratą • umieścić karton lub folię pomiędzy warstwami tkanin (np. poszewka na poduszkę, koszulka, torba materiałowa), aby farba nie przemokła i nie odbiła się na drugiej stronie • ułożyć wycięty szablon na tkaninie • następnie ostrożnie odklejać papier ochronny od folii kawałek po kawałku i gładko dociskać folię do tkaniny • jeśli to konieczne, umieścić małe elementy łączące i przykleić je w odpowiednich miejscach	• przygotowanie do druku/ malowania farbami do tkanin • pozycjonowanie motywu
		
Drukowanie	• nanieść farbę na tkaninę za pomocą gąbki na wewnętrznej lub zewnętrznej powierzchni szablonu • zacząć od zewnętrznych krawędzi i pracować w kierunku środka; w ten sposób pociągnięcie gąbką spowoduje przyciśnięcie folii do tkaniny • rozpocząć od niewielkiej ilości koloru, nakładając go kilkakrotnie, gdy jedna warstwa wyschnie Uwaga: Nie używać zbyt dużo farby na raz, w przeciwnym razie może dostać się pod szablon i się rozsmarować! Po skończeniu pozostawić farbę do wyschnięcia.	• proces drukowania i wykorzystania wszystkich materiałów przedstawionych na początku • projektowanie własnych nadruków na tekstyliach
		

Utrwalanie	• po wyschnięciu wszystkich warstw farby usunąć szablon • farbę na tkaninie można utrwalić prasując ją na odwrotnej stronie	• utrwalanie koloru
		Wskazówki • Hasła lub inne motywy mogą być również wykorzystywane jako szablony do druku na tekstyliach. • W przypadku liter należy dorysować mostki, aby małe elementy nie wypadały po wycięciu.

Konspekt lekcji – klasa 6 – 7 (3 godziny lekcyjne)

Lekcja 1 (45 minut)

Przykłady > pojęcia > pomysły dydaktyczne > szkice

Struktura	Treść	Cele edukacyjne
Wprowadzenie do tematyki druku na tkaninach i druku szablonowego Przykłady i terminologia	- zapoznanie się z przykładami druku na tkaninach ze szczególnym uwzględnieniem druku szablonowego - wyjaśnienie pojęcia druku na tkaninach i druku szablonowego	- zapoznanie się z różnymi technikami druku na tekstyliach i między nimi - pojęcia
Pomysł dydaktyczny	- prezentacja pomysłu (panorama Dwumiasta) - zapoznanie się z innymi przykładami panoram obu miast (np. w informacji turystycznej)	odniesienia do regionu
Materiały	zapoznanie się z materiałami, ich zastosowanie i przeznaczenie w kontekście drukowania na tkaninach	prezentacja wszystkich wymaganych materiałów i narzędzi
Szkie projektów	Zadania Uczniowie powinni: - naszkicować własną panoramę Dwumiasta w formacie A4, - wybrać Frankfurt nad Odrą i/lub Słubice, - obejrzeć dostępny materiał fotograficzny i wybrać charakterystyczne budynki, - w trakcie szkicowania przede wszystkim zwrócić uwagę na dobór budynków, ich rozmieszczenie i proporcje. Wskazówka: Budynki można łatwo odkalkować przy pomocy materiału fotograficznego, a następnie indywidualnie tworzyć panoramę.	- odpowiedzi na pytania: Co jest ważne w panoramie? - tylko zarys bez szczegółów, - zwięzłe i proste kształty, - wybór ważnych budynków, - układ, - wzajemne proporcje budynków; - tworzenie

Lekcja 2 (45 minut)

Szkice > szablony

Struktura	Treść	Cele edukacyjne
Szablony	tworzenie własnych szkiców szablonów	projektowanie szkiców szablonów
	ewentualne zalaminowanie szablonów lub przeniesienie ich na karton lub plastikowe arkusze oraz wycięcie	tworzenie własnych szablonów do druku na tekstyliach

Lekcja 3 (45 minut)

Poprawa szablonów > wycinanie > umieszczanie na tkaninie > drukowanie > utrwalanie

Struktura	Treść	Cele edukacyjne
Szablony	wycinanie szablonów Uwaga: należy używać podkładek do cięcia i wycinać ostrożnie, ponieważ później widoczne będą tylko wewnętrzne powierzchnie szablonów!	tworzenie własnych szablonów
	Wskazówka: Niektóre motywy, jak np. litery, mają małe elementy łączące (kreseczki). Należy je ostrożnie wyciąć, a następnie umieścić we właściwym miejscu wewnątrz, zgodnie z własnym pomysłem.	strategia rozwiązywania problemów dla małych elementów (np. dla liter)
Naklejanie	- przed rozpoczęciem należy zabezpieczyć stanowisko pracy folią ochronną, gazetą lub ceratą - umieścić karton lub folię pomiędzy warstwami tkanin (np. poszewka na poduszkę, koszulka, torba materiałowa), aby farba nie przemokła i nie odbiła się na drugiej stronie - ułożyć wycięty szablon na tkaninie - następnie ostrożnie odklejać papier ochronny od folii kawałek po kawałku i gładko dociskać folię do tkaniny - jeśli to konieczne, umieścić małe elementy łączące i przykleić je w odpowiednich miejscach	- przygotowanie do druku/ malowania farbami do tkanin - pozycjonowanie motywu

Drukowanie

- nanieść farbę na tkaninę za pomocą gąbki na wewnętrznej lub zewnętrznej powierzchni szablonu
- zacząć od zewnętrznych krawędzi i pracować w kierunku środka; w ten sposób pociągnięcie gąbką spowoduje przyciśnięcie folii do tkaniny
- rozpocząć od niewielkiej ilości koloru, nakładając go kilkakrotnie, gdy jedna warstwa wyschnie

Uwaga: Nie używać zbyt dużo farby na raz, w przeciwnym razie może dostać się pod szablony i się rozmazać! Po skończeniu pozostawić farbę do wyschnięcia.

- proces drukowania i wykorzystania wszystkich materiałów przedstawionych na początku
- projektowanie własnych nadruków na tekstyliach

Utrwalanie

- po wyschnięciu wszystkich warstw farby usunąć szablony
- farbę na tkaninie można utrwalić przeprasowując ją na odwrotnej stronie

- utrwalanie koloru

Konspekt lekcji – klasa 6 – 7 (3 godziny lekcyjne)

Lekcja połączona ze spacerem pt. „Spacer ze szkicownikiem”

- W ramach spaceru uczniowie mają możliwość wykonania własnych szkiców w Dwumieście. W tym celu warto zabrać ze sobą podkładki do rysowania, ołówki, kartki i ewentualnie stołki/krzeselka.
- W ramach takiego spaceru można przyrzeć się własnemu regionowi i otaczającej go przestrzeni miejskiej uwzględniając jej zmiany pod kątem artystycznym.
- Dobrym pomysłem jest fotografowanie i dokumentowanie poszczególnych budynków oraz panoramy nadodrzańskiej promenady.

Konspekt lekcji – klasa 4 – 7

Lekcja połączona z całodzienną wycieczką pt. „Fotograficzne safari”

- W uzupełnienie konspektu lekcji dla klas 4 - 7 można zaplanować między pierwszą a drugą lekcją spacer po mieście pod hasłem „Fotograficzne safari”. Podczas wycieczki należy uwiecznić na zdjęciach charakterystyczne budynki w Dwumieście, które później mogą posłużyć jako wzór do własnych panoramicznych szkiców.

Załącznik 1

Przygotowanie kredy w sprayu Propozycje trzech przepisów

Wprawdzie kredę w sprayu można kupić, ale niektóre z nich są tak intensywne i trwałe, że można je usunąć jedynie za pomocą myjki wysokociśnieniowej. Dlatego wypróbowaliśmy trzy różne przepisy.

Wskazówki:

- Ze względu na użycie mąki i skrobi, kolory nie utrzymują się długo i po użyciu należy je wyrzucić!
- Podczas mieszania należy używać bardzo ciepłej wody, gdyż zapobiega to szybkiemu tworzeniu się grudek.
- Podczas przygotowywania warto mieć przynajmniej cztery ręce do pomocy.
- Nie należy obawiać się eksperymentowania z barwnikami spożywczymi, aby wzmocnić lub rozjaśnić kolory.
- Przed użyciem dobrze zamknąć butelki z rozpylaczem i co jakiś czas potrząsać!

Przepis 1

Proste składniki

Materiały potrzebne na jeden kolor:

- 2 łyżki mąki
- ok. 10 kropli barwnika spożywczego
- ok. 120 ml bardzo ciepłej wody
- pojemnik z miarką do mieszania składników
- butelka/i z rozpylaczem
- trzepaczka
- małe sitko
- ewentualnie lejek

Instrukcja:

- W pojemniku z miarką dobrze wymieszać 120 ml bardzo ciepłej wody z mąką. Aby nie tworzyły się grudki mąkę nasypać przez sitko. Dodać 10 kropli barwnika spożywczego i wszystko dobrze wymieszać trzepaczką.
- Przełożyć mieszaninę kredową do butelki z rozpylaczem.
- Powtórzyć czynność dla każdego koloru osobno.

Zalety:

- Do wykonania kredy w sprayu według tego przepisu potrzebnych jest niewiele składników.
- Kolor jest widoczny zarówno wtedy, gdy ulica jest mokra, jak i sucha.

Wady:

- Po wyschnięciu kreda w sprayu jest mimo wszystko słabo widoczna ze względu na brak zabielaacza.
- Kredę w sprayu należy co jakiś czas dobrze wstrząsnąć, ponieważ ma ona tendencję do tworzenia grudek. Dlatego należy ją stosować natychmiast po zrobieniu.

Przepis 2

Farba kryjąca

Materiały potrzebne na jeden kolor:

- ok. 120 g mąki ziemniaczanej/skrobi
- ok. 240 ml bardzo ciepłej wody
- ok. 15 kropli barwnika spożywczego
- pojemnik z miarką do mieszania składników
- butelka/i z rozpylaczem
- trzepaczka
- małe sitko
- ewentualnie lejek

Instrukcja:

- W pojemniku z miarką dobrze wymieszać 240 ml bardzo ciepłej wody z mąką ziemniaczaną, którą wsypujemy powoli przez sitko, aby zapobiec powstawaniu grudek. Dodać 15 kropli barwnika spożywczego i wszystko dobrze wymieszać trzepaczką.
- Przełąć mieszankę kredową do butelki z rozpylaczem.
- Powtórzyć czynność dla każdego koloru osobno.

Zalety:

- W tym przepisie, mąka ziemniaczana/skrobia zapewnia wysoką zawartość zabielača, dzięki czemu farba kredowa jest bardziej kryjąca niż w przepisie 1.

Wady:

- Kolor nabiera intensywności dopiero po wyschnięciu.

Przepis 3

Mniej grudek

Materiały potrzebne na jeden kolor:

- 50 g sody oczyszczonej
- 50 g mąki ziemniaczanej
- 200 ml bardzo ciepłej wody
- ok. 15 kropli barwnika spożywczego
- pojemnik z miarką do mieszania składników
- butelka/i z rozpylaczem
- trzepaczka
- małe sitko
- ewentualnie lejek

Instrukcja:

- W pojemniku z miarką dobrze wymieszać 200 ml bardzo ciepłej wody z sodą oczyszczoną i mąką ziemniaczaną, które wsypujemy powoli przez sitko, aby zapobiec powstawaniu grudek. Dodać 15 kropli barwnika spożywczego i wszystko dobrze wymieszać trzepaczką.
- Przełąć mieszankę kredową do butelki z rozpylaczem.
- Powtórzyć czynność dla każdego koloru osobno.

Zalety:

- Dzięki sodzie, z mąki nie tworzą się tak szybko grudki.
- Zawartość zabielača jest wyższa niż w przepisie 2.

Wady:

- Koszt materiałów jest nieco wyższy niż w poprzednich przepisach. Ze względu na większą zawartość zabielača potrzeba więcej barwnika spożywczego.
- Kolor szybko fermentuje!

Załącznik 2

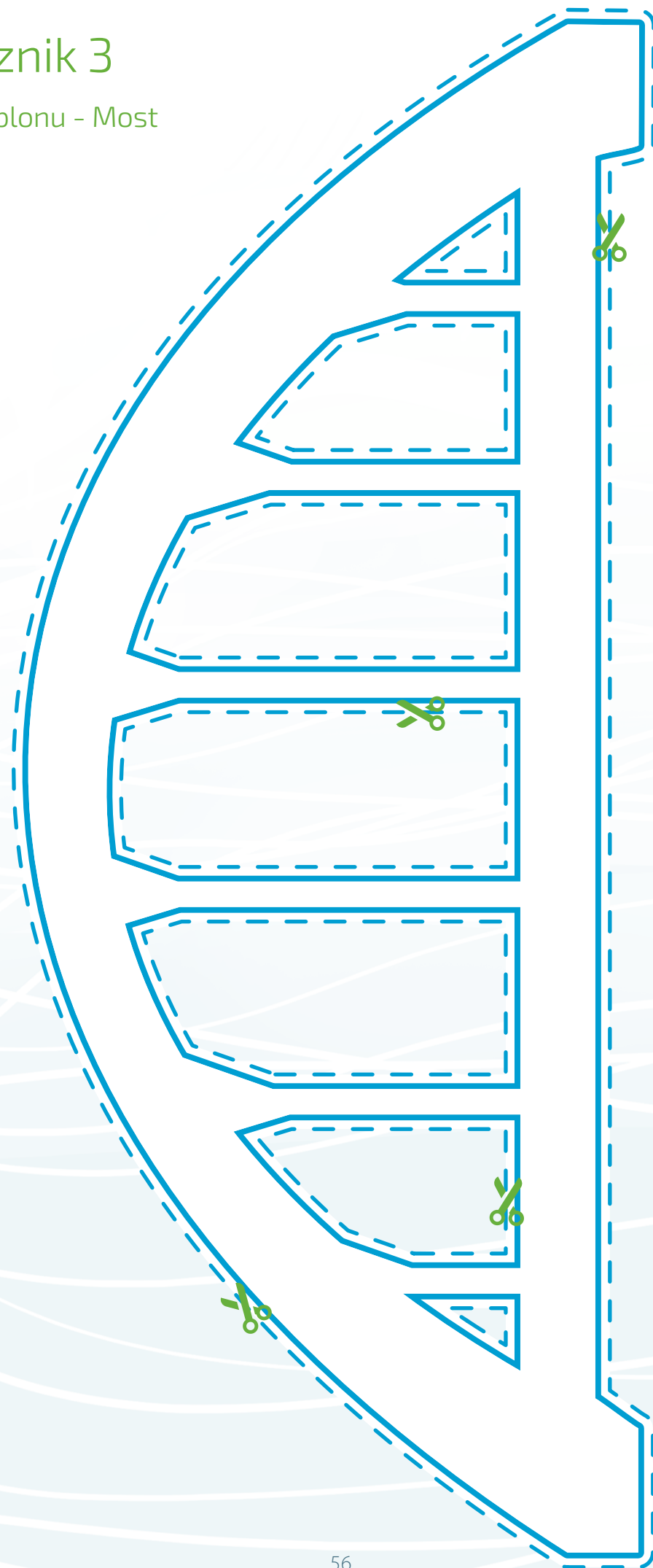
Wzór szablonu

- Panorama Słubic i Frankfurtu nad Odrą

Załącznik 3

Wzór szablonu - Most

Załącznik 4

Wzór szablonu - Kogut

Załącznik 5

Wzór szablonu - Śledź

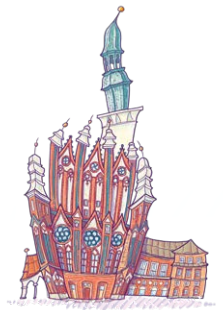
złoty śledź - goldener Hering

okno - das Fenster

most - die Brücke

ratusz - das Rathaus

pędzel - der Pinsel

fotomontaż - die Fotomontage

nożyczki - die Schere

klej - der Klebstoff

kredki - Buntstifte

rysować - zeichnen

obraz - das Bild

wycinać - ausschneiden

farby - Farben

ołówek - der Bleistift

kreda w sprayu - der Kreidespray

mazaki - Filzstifte

kalka kreślarska - das Zeichenpapier

sala koncertowa - die Konzerthalle

stadion - das Stadion

festiwal - das Festival

rzeźba - die Skulptur

teatr - das Theater

muzeum - das Museum

sztuka - die Kunst

gąbka - der Schwamm

śledź - der Hering

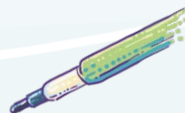
kolaż - die Collage

panorama Dwumiasta - Doppelstadt-Panorama

ornament - das Ornament

druk na tkaninie - Textildruck

cienkopis - der Fineliner

farba do tkanin - die Stoffmalfarbe

witraż - das Bleiglasfenster

pedagog muzealny - Museumspogagoge

kogut - der Hahn

kościół - die Kirche

wystawa - die Ausstellung

